

LITIS

Asociația
PRO REFUGIU.org

UNIVERSITATEA DIN
BUCUREȘTI
— VERBUM ET SAPIENTIA —

 CILD Italian Coalition
for Civil Liberties and Rights

 UNIVERSIDAD
DE SALAMANCA

MANUAL

LITIGII STRATEGICE

2024

Finanțat de Uniunea Europeană. Opiniile și părerile exprimate sunt însă doar ale autorului/autorilor și nu reflectă neapărat cele ale Uniunii Europene sau ale Agenția Executivă Europeană pentru Educație și Cultură (EACEA). Nici Uniunea Europeană și nici autoritatea care acordă finanțarea nu pot fi considerate responsabile pentru acestea.

AUTORI

Silvia Antoaneta Berbec, Avocat, Baroul București, Președinta Asociației Pro Refugiu

Ștefan Bogrea, Asistent Universitar, Universitatea din București și Avocat, Baroul București

Adán Carrizo González-Castell, Lector universitar Drept Procesual, Universitatea din Salamanca

Ana Belén Sánchez García, Lector universitar, Departament Didactic, Organizare și Metode de Cercetare, Universitatea din Salamanca

Nicolás Rodríguez-García, Profesor titular Drept Procesual, Universitatea din Salamanca

Nieves Sanz Mulas, Profesor titular Drept Penal, Universitatea din Salamanca

María Concepción Gorjón Barranco, Lector universitar în Drept Penal, Universitatea din Salamanca

Raquel Guzmán Ordaz, Lector universitar. Departamentul Sociologie și Comunicare, Universitatea din Salamanca

Ana Elena Carrillo del Teso, Lector universitar în Drept Procesual, Universitatea din Salamanca

Marina Oliveira Teixeira dos Santos, Cercetător postdoctoral în Drept Procesual, Universitatea din Salamanca

Selena Tierno Barrios, FPU Cercetător Predoctoral FPU în Drept Procesual, Universitatea din Salamanca

Andrea Oleandri, Co-director executiv, Coaliția Italiană pentru Libertăți și Drepturi Civile

CUPRINS

Introducere _____	Pagina 1
Legislație, definiții _____	Pagina 1
Impactul litigiilor strategice _____	Pagina 4
Proiectarea și planificarea litigiilor strategice _____	Pagina 6
Considerente legale și procedurale în cazurile de litigii strategice pentru discriminare multiplă, intersecțională a persoanelor cu dizabilități _____	Pagina 11
Cum să construim o strategie de reprezentare pentru promovare (advocacy): o abordare dincolo de caz _____	Pagina 20
Un model general al scopurilor și obiectivelor strategiei de advocacy _____	Pagina 27

Introducere

Manualul oferă îndrumări cu privire la modalitățile de litigare strategică pentru a avansa și mai mult acțiunile juridice în fața organelor judiciare și cvasi-judiciare naționale și supranaționale, astfel încât să se realizeze schimbări structurale importante, atât la nivel juridic, cât și la nivel de politică publică, în legătură directă cu protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități. *Manualul de litigare strategică* a fost elaborat în cadrul proiectului *Enhance the knowledge and skills of legal professionals and other stakeholders in using strategic litigation to enforce the rights of persons with disabilities* (LITIS) (Îmbunătățirea cunoștințelor și abilităților profesioniștilor din domeniul juridic și ale altor părți interesate în utilizarea litigiilor strategice pentru a asigura respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități) implementat cu sprijinul financiar al programului Cetățeni, Egalitate, Drepturi și Valori (CEDV) de către Asociația Pro Refugiu (România), Universitatea din București (România), Universitatea din Salamanca (Spania) și Coaliția Italiană pentru Libertăți și Drepturi Civile.

Legislație, definiții

Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități¹ (CRPD) este un tratat internațional cheie, care există pentru a promova, proteja și asigura exercitarea deplină și egală a tuturor drepturilor omului și a libertăților fundamentale de către toate persoanele cu dizabilități. Convenția aplică principiile stabilite privind drepturile omului din Declarația ONU privind drepturile omului situației persoanelor cu dizabilități. Aceasta acoperă drepturile civile și politice la egalitate de tratament și libertatea de a nu fi discriminat, precum și drepturile sociale și economice în domenii precum educația, sănătatea, ocuparea forței de muncă și transportul. Statele părți au acceptat obligațiile legale cuprinse în CRPD. Aceste obligații includ asigurarea existenței unor legi naționale pentru prevenirea discriminării, eliminarea barierelor în calea accesibilității și măsuri de luat pentru promovarea capacităților și contribuțiilor persoanelor cu dizabilități.

CRPD a înființat un nou organism de tratat al ONU numit Comitetul pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități. Comitetul evaluează rapoartele prezentate de statele părți la Convenție (și rapoartele prezentate de organizațiile neguvernamentale), dar îndeplinește și un rol cvasi-judiciar în considerarea plângerilor individuale.

Mai multe state părți la CRPD au semnat, de asemenea, Protocolul Opțional la CRPD. Protocolul opțional la CRPD permite Comitetului ONU să primească plângeri cu privire la încălcări ale drepturilor de la persoane sau grupuri de persoane care consideră că un stat parte a încălcat drepturile prevăzute de Convenție. Pentru a fi admisibile, astfel de plângeri (denumite comunicări) nu trebuie să fie anonime, trebuie să fi fost epuizate toate căile de atac interne disponibile și presupusele încălcări trebuie să fi avut loc după intrarea în vigoare a Protocolului Opțional în țara relevantă.

Comitetul ONU examinează toate plângerile admisibile și poate face comentarii și recomandări atât țării relevante, cât și petiționarului. În cazurile de încălcări grave sau sistemice ale drepturilor CRPD, Protocolul Opțional prevede o procedură de anchetă. O anchetă poate include o vizită în țara relevantă, dacă țara respectivă este de acord. Comitetul ONU își încheie ancheta prin

¹ Convenția Națiunilor Unite cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități și protocolul său opțional <https://www.un.org/disabilities/documents/convention/convoptprot-e.pdf>

transmiterea constatărilor și recomandărilor sale țării relevante, care trebuie să răspundă în termen de șase luni.

În elaborarea unei convenții care să aibă sens în toate jurisdicțiile, au fost incluse obligații care ar promova drepturile persoanelor cu dizabilități în diferite contexte naționale și recunoașterea importanței cooperării internaționale. Elaborarea unei convenții a trebuit, de asemenea, să răspundă tipurilor de discriminare cu care se confruntă persoanele cu dizabilități, care includ atât discriminarea individuală, cât și cea sistemică.

CRPD urmărește să abordeze complexitatea inegalităților cu care se confruntă persoanele în societate, menționând în preambul că multe persoane cu dizabilități se confruntă cu „forme multiple sau agravate de discriminare” pe baza sexului, vârstei, etniei, religiei sau altor motive. Articolele 6 și 7 pun un accent special pe necesitatea ca statele părți să recunoască drepturile femeilor și copiilor cu dizabilități și ca statele părți să adopte măsurile „necesare” sau „adecvate” pentru a se asigura că se bucură de toate drepturile și libertățile fundamentale ale omului. Sintagma „multiple sau agravate” conotă faptul că deficiențele/dizabilitățile conduc adesea la discriminare structurală, care, la rândul său, perpetuează un ciclu de excludere, alocând inabilități suplimentare acestor persoane și susținând acest ciclu în loc să-l întrerupă.

CRPD nu definește „persoanele cu dizabilități”, însă potrivit articolului 1 (care stabilește scopul tratatului): „Persoanele cu dizabilități includ acele persoane care au deficiențe fizice, mentale, intelectuale sau senzoriale de durată, deficiențe care, în interacțiune cu diverse bariere, pot îngreuna participarea deplină și efectivă a persoanelor în societate, în condiții de egalitate cu ceilalți. Această formulare recunoaște diferitele tipuri de dizabilități, sau „deficiențe”, pe care le poate avea o persoană. Poate cel mai important, această formulare subliniază că o persoană cu dizabilități este limitată în capacitatea sa de a participa în societate, ca urmare a interacțiunii cu bariere a căror existență este permisă de către societate, care pot fi obstacole fizice, politici, legislație sau comportament discriminatoriu și atitudini prejudiciabile. Absența unei definiții formale reflectă faptul că există diferite conceptualizări pentru dizabilitate și recunoaște, așa cum se menționează în preambul, că „dizabilitatea” este un „concept în evoluție”. Convenția cere statelor părți să identifice și să elimine aceste obstacole și bariere. Totodată, acest limbaj reflectă abordarea bazată pe drepturi, care vede persoanele cu dizabilități drept deținători de drepturi și membri activi ai societății.

Deoarece CRPD este menită să asigure că persoanele cu dizabilități se bucură de acces la drepturile omului fără discriminare, importanța egalității este subliniată în întreaga convenție. Egalitatea juridică este un drept fundamental care asigură persoanelor împuternicite să aibă acces la justiție și să conteste încălcarea oricăruia dintre drepturile lor. Convenția prevede că „toate persoanele sunt egale în fața legii și sub incidența legii și au dreptul fără niciun fel de discriminare la protecție egală și la beneficiu egal al legii” (Articolul 5). Statele părți trebuie, de asemenea, să se asigure că persoanele cu dizabilități au acces la actul de justiție în condiții de egalitate cu ceilalți (Articolul 13), inclusiv asigurându-se că sunt făcute ajustări adecvate pentru a facilita participarea acestora la toate procedurile judiciare (inclusiv ca martor al procesului, reclamant sau inculpat). Articolul 12 folosește un limbaj similar cu articolul 5, dar adaugă că persoanele cu dizabilități au dreptul la recunoaștere egală în fața legii. Această prevedere include, de asemenea, o evoluție importantă care nu a fost observată în instrumentele anterioare ale ONU. Se concentrează pe asigurarea faptului că persoanele cu dizabilități își pot exercita propria capacitate juridică și că statul oferă sprijin, după cum este necesar, pentru a le permite să facă acest lucru. Intenția este ca persoanele cu dizabilități să fie sprijinite în luarea propriilor decizii cu privire la problemele lor personale, financiare sau juridice și ca interesul lor să fie întotdeauna luat în considerare de cei care îi asistă.

Prin ratificarea CRPD în decembrie 2010, Uniunea Europeană s-a asociat eforturilor convenite la nivel internațional pentru garantarea drepturilor fundamentale ale persoanelor cu

dizabilități. Până în 2018, toate statele membre ale UE au ratificat, de asemenea, convenția, angajându-se, alături de UE, să respecte obligațiile care decurg din convenție și să stabilească mecanismele de implementare și coordonare a acesteia. UE și statele sale membre utilizează definiția CRPD a dizabilității ca referință comună la nivelul UE.

De-a lungul timpului, UE a acordat o atenție din ce în ce mai mare situației persoanelor cu dizabilități. Întrebarea care ar fi temeiul juridic potrivit pentru introducerea unei veritabile politici a UE privind persoanele cu dizabilități a devenit, de asemenea, din ce în ce mai importantă. Drepturile persoanelor cu dizabilități sunt consacrate în tratatele UE încă din 1997. Articolul 19 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene² (ex-articolul 13 din Tratatul de instituire a Comunității Europene) prevede că, în definirea și implementarea politicilor și activităților, Uniunea urmărește combaterea discriminării bazate pe sex, originea etnică sau rasială, religie sau convingeri, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală. Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene³ interzice discriminarea pe bază de dizabilități (articolul 21) și recunoaște dreptul persoanelor cu dizabilități la independență, integrare socială și profesională și participare la viața comunității (Articolul 26).

De la ratificarea de către UE a CRPD, Curtea de Justiție a Uniunii Europene și-a schimbat abordarea pentru a o aduce în conformitate cu înțelegerea de către Curte a articolului 1 din CRPD. Aceasta a spus că „dizabilitatea” trebuie înțeleasă ca „deficiențe fizice, mentale, intelectuale sau senzoriale de durată, deficiențe care, în interacțiune cu diverse bariere, pot îngreuna participarea deplină și efectivă a persoanelor în societate, în condiții de egalitate cu ceilalți”⁴.

Convenția Europeană a Drepturilor Omului nu specifică niciun drept special pentru persoanele cu dizabilități, dar subliniază în articolul 1 că statele contractante trebuie să asigure tuturor persoanelor aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în prezenta convenție. Promovarea și protejarea drepturilor omului pentru toate persoanele și susținerea democrației și a respectării statului de drept reprezintă nucleul activității Consiliului Europei. Protecția drepturilor, protejate și garantate prin Convenția Europeană a Drepturilor Omului, se aplică tuturor, inclusiv persoanelor cu dizabilități. Strategia Consiliului Europei privind drepturile persoanelor cu dizabilități (2017-2023)⁵ a fost elaborată în 2016 de statele membre ale Consiliului Europei, în cooperare cu societatea civilă și alte părți interesate și a fost adoptată la 30 noiembrie 2016. Strategia completează Convenția ONU privind Drepturile persoanelor cu dizabilități în solicitarea din partea statelor să implementeze acțiuni în domenii cheie acoperite de Convenție. Acestea includ egalitatea și nediscriminarea, conștientizarea, accesibilitatea, recunoașterea egală în fața legii și protecție împotriva exploatării, violenței și abuzului.

În martie 2021, Comisia Europeană a adoptat O Uniune a Egalității: Strategia pentru drepturile persoanelor cu dizabilități (2021-2030)⁶. Strategia se bazează pe rezultatele anterioare Strategiei europene pentru persoanele cu dizabilități (2010-2020) și ține seama atât de Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități (pe care UE a ratificat-o), cât și de Agenda 2030 a Națiunilor Unite pentru dezvoltare durabilă. Acesta conține o serie de priorități, inițiative pilot și oportunități pentru statele membre de a lucra împreună pentru a îmbunătăți viețile persoanelor cu dizabilități din întreaga UE.

²Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:12012E/TXT:ro:PDF>

³ Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A12012P%2FTXT>

⁴ Hotărârea Curții (Camera a patra) din 4 iulie 2013 – Comisia/Italia https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:62011CJ0312_INF

⁵ Strategia Consiliului Europei privind drepturile persoanelor cu dizabilități 2017-2023 <https://www.coe.int/en/web/disability/strategy-2017-2023>

⁶ O Uniune a egalității: Strategia privind drepturile persoanelor cu handicap (2021-2030) <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8376&furtherPubs=yes>

Discriminarea este una dintre cele mai frecvente încălcări ale drepturilor omului și este interzisă de legea drepturilor omului. Principiile egalității în drepturi și demnitate, precum și ale protecției împotriva discriminării au fost conturate în **primele două articole ale Declarației Universale a Drepturilor Omului**: *toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și drepturi (articolul 1), fiecare are dreptul la toate drepturile și libertățile enunțate în prezenta Declarație, fără nicio distincție (articolul 2)*. Protecția împotriva discriminării în Europa poate fi găsită atât în dreptul Uniunii Europene, cât și în sistemul de tratate ale Consiliului Europei. **Articolul 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului** prevede că drepturile și libertățile prevăzute în Convenție ar trebui garantate „fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație”. Protocolul 12 la Convenție a extins sfera de aplicare a interzicerii discriminării, pentru a acoperi toate drepturile garantate la nivel național, indiferent dacă sunt sau nu drepturi în cadrul Convenției.

Pentru țările din Uniunea Europeană, **Carta Drepturilor Fundamentale** interzice discriminarea (**Articolul 21**) și este obligatorie din punct de vedere juridic pentru toate statele membre ale UE. În plus față de Cartă, două directive UE – **Directiva privind egalitatea de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă**⁷ și **Directiva privind egalitatea rasială**⁸ – interzic discriminarea în anumite contexte, cum ar fi angajarea. Directiva privind egalitatea de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă (Directiva 2000/78)¹ reprezintă piatra de temelie a legislației privind nediscriminarea persoanelor cu dizabilități a Uniunii Europene (UE). De la adoptarea directivei și ratificarea Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CRPD) de către statele membre și UE, în cadrul Curții de Justiție a Uniunii Europene s-a dezvoltat o jurisprudență substanțială (CJUE).

Conceptul de discriminare multiplă și intersecțională devine ușor-ușor recunoscută ca o barieră socială. Discriminarea intersecțională, multiplă este un fenomen specific în teoria drepturilor omului, care este o abordare a identității unui individ care recunoaște că diferite categorii de identitate se pot intersecta și coexista la același individ într-un mod care creează o experiență calitativ diferită în comparație cu oricare dintre caracteristicile individuale implicate.

Termenul „discriminare multiplă” este folosit ca o noțiune globală, neutră, pentru toate cazurile de discriminare pe mai multe motive discriminatorii. Acest fenomen se poate manifesta în două moduri. În primul rând, există „discriminarea cumulativă”, în care discriminarea are loc pe baza mai multor motive care operează separat. În al doilea rând, există „discriminare intersecțională”, în care două sau mai multe motive interacționează în așa fel încât sunt interconectate. Conștientizarea discriminării multiple este relativ nouă și acesta este unul dintre motivele pentru care încă nu a fost dezvoltat pe deplin niciun răspuns adecvat în toate statele membre și în dreptul UE.

Impactul litigiilor strategice

Chiar dacă multe țări au ratificat CRPD, drepturile persoanelor cu dizabilități sunt încălcate zilnic în întreaga lume. În aproape fiecare țară există legi și politici naționale care ar trebui să asigure aceleași drepturi pentru aceste persoane.

⁷ Directiva 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32000L0078>

⁸ Directiva 2000/43/CE a Consiliului din 29 iunie 2000 de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32000L0043>

Persoanele cu dizabilități se confruntă în continuare cu bariere considerabile în accesul la asistență medicală, educație, încadrare în muncă, activități recreative, precum și în participarea la viața politică. Acestea au dreptul la protecție împotriva oricărei forme de discriminare și violență, șanse egale și acces la justiție, educație, cultură, locuințe, recreere, agrement, sport și turism și acces egal la toate serviciile de sănătate. Combaterea tuturor formelor de discriminare împotriva persoanelor cu dizabilități reprezintă cea mai importantă parte a CRPD.

Profesioniștii din domeniul juridic și alți apărători ai drepturilor omului care lucrează în organizații și instituții trebuie să își aprofundeze cunoștințele despre litigiile strategice și beneficiile acestora în lupta împotriva încălcării drepturilor și în crearea unui impact pe termen lung care depășește cazul în sine; trebuie să-și dezvolte capacitatea de a aduce cazuri în fața forumurilor naționale, regionale și internaționale. Litigiile strategice pot fi conduse în forul judiciar, fie instanțe locale sau naționale, sau în fața organelor judiciare și cvasi-judiciare internaționale.

Prin definiție, **litigiul strategic** este o procedură judiciară inițiată într-un caz individual cu scopul de a declanșa schimbări mai ample în legislație, politici sau pentru a crește gradul de conștientizare a publicului, precum și pentru a căuta dreptate pentru persoana(persoanele) direct implicată(e) în acel caz. Persoanele implicate în litigii strategice au fost victimele încălcărilor drepturilor omului. Este o formă de mobilizare juridică, folosind legea și sistemul de justiție pentru schimbări societale care protejează și promovează mai bine drepturile omului.

Litigiile strategice pot aborda mai multe probleme legate de încălcarea drepturilor persoanelor cu dizabilități și pot ajuta la integrarea drepturilor acestora la nivel național și european. Persoanele cu dizabilități nu se confruntă doar cu discriminarea pe baza deficiențelor lor. Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități recunoaște, de asemenea, „*forme multiple sau agravate de discriminare pe criterii de rasă, culoare, sex, limbă, religie ori opinii politice sau de alt fel, de origine națională, etnică, indigenă ori socială, proprietate, naștere, vârstă sau alt statut*”.

Beneficiile potențiale ale inițierii litigiilor strategice includ: crearea unei jurisprudențe progresive prin stabilirea precedentelor juridice inovatoare, asigurarea faptului că legile naționale sunt interpretate și aplicate corect, declanșarea reformelor în legile, politicile și practicile naționale împotriva standardelor privind drepturile omului, permițând persoanelor să caute remedii pentru prejudiciile suferite. Hotărârile judecătorești pot concretiza domeniul de aplicare a obligațiilor care sunt subdezvoltate la nivel național și internațional. Litigiile strategice pot stabili linia de bază pentru negocieri și pentru reprezentare în promovarea schimbărilor juridice, politice și sociale, încadrând dezbaterile din perspectiva drepturilor omului. Rezultatele judiciare pot deveni instrumente esențiale de reprezentare în promovare, permițând exercitarea presiunii asupra actorilor politici pentru a întreprinde reforme.

Litigiile strategice sunt un instrument care ajută la promovarea transformărilor sociale și întărește protecția drepturilor omului; constă în realizarea unor schimbări ample care se extind dincolo de un caz anume. Premisele și caracteristicile sale au făcut din litigiul strategic un mijloc important de promovare a protecției drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor aflate în situații vulnerabile, cum ar fi persoanele cu dizabilități. Litigiile strategice privind drepturile omului în numele persoanelor cu dizabilități, dacă sunt bine planificate în prealabil și sunt puse în aplicare în mod asiduu, pot avea ca rezultat schimbări juridice și sociale semnificative. Litigiile strategice pot ajuta victimele încălcărilor drepturilor omului să resimtă un sentiment de putere și control asupra vieții lor. Amplifică și oferă credibilitate vocilor lor, și totodată le oferă remedii individuale. O judecată pozitivă poate abilita alte victime să își revendice drepturile.

Litigiile strategice pot aduce în atenție o anumită cauză sau problemă. Această atenție poate crește gradul de conștientizare generală și poate stimula discuțiile și dezbaterile publice. Având în vedere natura deschisă și publică a majorității procedurilor din sălile de judecată din multe jurisdicții, aceasta poate oferi, de asemenea, o oportunitate excelentă pentru o acoperire mass-media în jurul tuturor părților și organizațiilor implicate pentru a obține impuls adus de cauză.

Schimbarea atitudinilor publice poate fi esențială pentru ca orice victorie obținută să fie resimțită concret.

Litigiile strategice sunt mult mai mult decât un simplu caz juridic – sunt o întreagă strategie și implică evaluarea caracteristicilor clientului, a problemelor juridice, a interesului mass-media, a parteneriatelor cu alte grupuri, a istoricului judiciar pe acest subiect și alte aspecte similare, costuri, stabilirea momentului etc.

Proiectarea și planificarea litigiilor strategice

Litigiile de succes și accesul la justiție

Litigiul strategic poate fi conceput ca o figură juridică care relevă o intenție a celor care promovează implementarea și dezvoltarea acestuia pentru a obține o anumită revendicare în favoarea unor colectivități situate la un nivel de dezavantaj pentru a produce o schimbare în status quo-ul politic, social sau economic. În acest sens, se poate afirma că scopul general este de a da voce și vizibilitate intereselor grupurilor subordonate care sunt excluse de la participarea la viața publică de condițiile sociale predominante și care au rămas în mod tradițional în afara sistemului de drept, permițând includerea lor în discutarea problemelor sociale colective⁹.

Prin urmare, se urmărește realizarea dreptului de acces egal la justiție, înțeles ca „drept balama”, în sensul că permite realizarea altor drepturi, fie ele politice, economice, sociale sau culturale. Acesta deschide calea plângerilor pentru nerespectare, chiar în fața Statelor înseși, garantând astfel egalitatea, respectul pentru diversitate și pentru principiul nediscriminării, în deplină concordanță cu ceea ce este enunțat în Obiectivul de Dezvoltare Durabilă (ODD) numărul 16 din Agenda 2030 a Națiunilor Unite. Dreptul de acces la justiție, pe care litigiul strategic își propune să-l garanteze, își găsește cea mai importantă formulare normativă în adoptarea Declarației Universale a Drepturilor Omului, articolul 8, care prevede că „*orice persoană la satisfacția efectivă din partea instanțelor juridice naționale competente împotriva actelor care violează drepturile fundamentale ce-i sunt recunoscute prin constituție sau lege*”. În aceeași linie este și articolul 14 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, semnat la New York la 16 decembrie 1966, iar într-un domeniu teritorial mai specific, articolul 6 din Convenția europeană a drepturilor omului din 4 noiembrie 1950, care recunoaște dreptul oricărei persoane „la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege” care va soluționa litigiile privind drepturile și obligațiile sale într-un proces sau litigiile cu privire la fondul oricărei acuzații penale împotriva sa; sau în Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, obligatorie din punct de vedere juridic după intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona în 2009, care impune la rândul său nu numai ca statele să aprobe aceste reglementări, ratificându-le, ci și să adopte măsuri pozitive pentru a facilita exercitarea drepturilor cuprinse în aceasta și exercitarea acțiunilor corespunzătoare în cazul unor eventuale încălcări.

Mai mult decât atât, și ținând cont de faptul că unul dintre cazurile paradigmatică în care este posibilă apelarea la litigiul strategic este acela în care drepturile omului sunt încălcate, trebuie menționat că, în ciuda recunoașterii legale a acestor drepturi în multiple texte normative precum cele menționate mai sus, este necesară garantarea existenței unui instrument prin care acestea să poată fi protejate și garantate în situațiile în care sunt încălcate.

⁹ Aceasta este opinia lui Ucin, M. C. (2017). Litigio de Interés Público. *Eunomía. Revista en Cultura de la Legalidad*, no. 12, p. 248.

De aici rezultă și relevanța deosebită a dreptului de acces la justiție, ca drept complex și multidimensional strâns legat de principiile statului de drept și ale împuternicirii juridice a persoanelor. Și nu numai pentru că dreptul de acces la justiție implică accesul efectiv al tuturor persoanelor pentru a le garanta drepturile și interesele legitime, ci și pentru că poate fi conceput ca o capacitate a acestora de a rezolva și gestiona conflictele. În acest sens, accesul la justiție nu este doar un drept în sine, ci și un mecanism care permite împuternicirea juridică a persoanelor fizice în măsura în care, prin exercitarea acestuia, aceștia sunt pe deplin abilitați să își exercite drepturile și să fie se bucure de remedii pentru încălcările acestora din urmă prin diverse instrumente care vizează soluționarea conflictelor¹⁰.

Alegerea entității în fața căruia se formulează litigiul strategic

În prezent, există diferite organisme internaționale și regionale, în afară de cele naționale, care au ca scop protejarea și garantarea drepturilor omului. Este deosebit de relevant să alegeți unul dintre acestea pentru a oferi litigiului o putere mai mare și un caracter extins. Pentru exemplificare, există organizații precum Națiunile Unite, Consiliul Europei, Uniunea Europeană, Organizația Statelor Americane sau Uniunea Africană, toate acestea fiind organizații internaționale sau regionale care promovează apărarea drepturilor omului.

La nivelul Națiunilor Unite, se remarcă în mod deosebit cu aplicabilitate subiectului prezentului manual Comitetul pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități și Comitetul pentru Drepturile Omului, precum și Comitetul pentru Drepturile Copilului și Comitetul pentru eliminarea discriminării împotriva femeilor. Acestea sunt organisme convenționale, întrucât în cadrul organismelor originare din Carta Națiunilor Unite se poate face referire la Consiliul pentru Drepturile Omului, organismul interguvernamental din cadrul sistemului Națiunilor Unite compus din 47 de state responsabile cu promovarea și protecția tuturor drepturilor omului în întreaga lume.

În cadrul Consiliului Europei, trebuie făcută o mențiune specială a Curții Europene a Drepturilor Omului, creată în virtutea Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale din 1950, care va judeca (i) cererile individuale depuse de orice persoană fizică, organizație neguvernamentală sau grup de persoane care se consideră victime ale unei încălcări de către una dintre Înaltele Părți Contractante a drepturilor recunoscute în Convenție sau Protocoalele acesteia, cu condiția ca toate căile de atac interne să fi fost epuizate, precum și (ii) încălcările pe care orice stat parte le supune Curții deoarece acestea sunt imputate unei alte Părți Contractante.

De asemenea, în cadrul Organizației Statelor Americane, Convenția Americană a Drepturilor Omului din 1969, cunoscută și sub denumirea de Pactul de la San José, creează Sistemul Interamerican pentru Drepturile Omului, consacrand drepturi și libertăți care trebuie respectate de către Statele Părți. Pe de o parte, stabilește mecanismul de protecție și garantare al Comisiei, care este responsabilă de promovarea respectării și apărării drepturilor omului pentru acele persoane care pretind că le-au fost încălcate drepturile omului. Pe de altă parte, creează Curtea: o instanță regională pentru apărarea drepturilor omului cu autonomie de aplicare și interpretare a Convenției, dezvoltând o funcție contencioasă în virtutea căreia soluționează problemele semnalate și supraveghează hotărârile, putând adopta și măsuri de precauție.

În cadrul Uniunii Africane, Protocolul la Carta Africană a Drepturilor Omului și Popoarelor a instituit Curtea Africană cu același nume și sediu la Arusha (Tanzania), care va judeca cauzele care

¹⁰ În acest sens, vezi Añón Roig, M. J. (2018). El derecho de acceso como garantía de justicia: perspectivas y alcance. În: C. García-Pascual (Coord.), *Acceso a la justicia y garantía de los derechos en tiempos de crisis: de los procedimientos tradicionales a los mecanismos alternativos* (pp. 27-29). Tirant lo Blanch.

i-au fost înaintate de: (1) Comisia pentru Drepturile Omului; (2) Statele părți; și (3) organizațiile neguvernamentale relevante cărora le-a fost acordat statutul de observator în fața Comisiei și a persoanelor fizice, atâta timp cât statul împotriva căruia este introdusă cererea a recunoscut competența Curții de a accepta cauze de la persoane fizice și ONG-uri.

Prin urmare, în ceea ce privește litigiile strategice în fața organelor menționate mai sus, este de reținut că între acestea există o anumită legătură și feedback prin citarea jurisprudenței și recomandări. De exemplu, Comitetul pentru Drepturile Omului al Națiunilor Unite a citat în rezoluțiile sale cazuri aduse în fața Curții Interamericane, iar aceasta din urmă a citat, la rândul său, hotărâri emise de Comitetele Națiunilor Unite precum Comitetul pentru Drepturile Omului, Comisia Interamericană pentru Drepturile Omului și Curtea Interamericană a Drepturilor Omului¹¹.

Pe această temă, trebuie menționat că litigiile strategice reprezintă în prezent o figură mai caracteristică țărilor din sudul globului sau țărilor în curs de dezvoltare precum America Latină, parțial din cauza lipsei de corelare între recunoașterea drepturilor făcută de diferitele texte constituționale și exercitarea efectivă a acestor drepturi cauzată de absența unei implementări efective a politicilor publice de către state¹².

Obiectivele litigiilor strategice

Însăși existența litigiilor strategice se leagă de faptul că anumite grupuri, din cauza diverselor condiții, pot întâmpina bariere de diferite feluri care le împiedică, le limitează sau le restricționează accesul la justiție, cu existența unor sectoare mari de populație care nu au nicio posibilitate efectivă de acces la justiție pentru apărarea drepturilor lor, sau care pot face acest lucru numai după depășirea unor dificultăți enorme. Aceste grupuri ar putea fi clasificate în diverse moduri, dar am optat pentru cel prevăzut în așa-numitele Reguli Brasilia privind accesul la justiție pentru anumite persoane aflate în condiții vulnerabile, inclusiv fenomenul discriminării multiple și al discriminării interjecționale, deja inclus în Strategia europeană pentru egalitatea de gen (2020-2025), în acele cazuri în care două sau mai multe dintre aceste condiții intervin pentru aceeași persoană, recunoscând posibilitatea prioritizării acțiunilor care vizează facilitarea accesului la justiție în aceste cazuri. Printre aceste circumstanțe se numără, fără ca lista a fi considerată închisă: vârsta, orientarea sexuală, identitatea de gen, credințele și/sau practicile religioase, sau absența acestora, apartenența la comunități sau minorități indigene, victimizarea, migrația și strămutarea internă, sărăcia, genul, privarea de libertate și, bineînțeles, dizabilitatea.

Din această concepție a accesului la justiție și a litigiului strategic ca mecanism de împuternicire juridică a persoanelor aflate în condiții vulnerabile, ca obiective ale acestora din urmă ar putea fi evidențiate următoarele: (1) atingerea eficacității prin revendicarea care se realizează în fața diferitelor instituții, introducând astfel obiectul litigiului în cadrul agendei politice și al dezbaterii publice¹³; (2) promovarea drepturilor omului prin revizuirea unei practici de drept public care încalcă drepturile care sunt apărate în speță, prin modificarea practicilor legate de funcționarea structurilor și instituțiilor, sau chiar prin selectarea și urmărirea penală a cauzelor „martori” pentru a produce o modificare a legii în vigoare¹⁴; (3) garantarea și asigurarea respectării

¹¹ Pe această linie de gândire, a se vedea Duque, C. (2014). ¿Por qué un litigio estratégico en Derechos Humanos? *Revista Aportes Andinos*, no. 35, p. 19.

¹² Ucin, M. C. (2017). Litigio de Interés Público..., *op. cit.*, pp. 249-251.

¹³ Benjumea Rúa, A. M. & Vargas Villabona, E. (2015). Litigio estratégico. În: *Corporación Humanas Colombia, Por una justicia para las mujeres: Litigio estratégico como apuesta feminista* (p. 16). Ediciones Ántropos.

¹⁴ Ucin, M. C. (2017). Litigio de Interés Público..., *op. cit.*, p. 248.

drepturilor recunoscute în sistemul juridic; (4) denunțarea politicilor publice care încalcă standardele internaționale privind drepturile omului; (5) realizarea de rezoluții judiciare care, dincolo de compensarea părților afectate de conflict, să permită abordarea reformelor legale și implementarea sau modificarea politicilor publice cu scopul de a fi benefice unui anumit grup de persoane cu interese similare; (6) provocarea unor schimbări în societatea însăși, profitând de proiecția socială pe care o poate avea judiciarizarea litigiilor¹⁵; (7) permiterea dezvoltării altor mecanisme de plângere de către organizațiile sociale, contribuind la întărirea acestor actori și a capacității lor de acțiune, cum ar fi campaniile de diseminare, de prevenire sau protestul; (8) să promoveze construirea unui stat de drept democratic; (9) să construiască spații de dialog deschis între stat și societatea civilă; (10) să abilitizeze diferite grupuri sau colective vulnerabile sau subreprezentate care pot fie să intervină în implementarea strategiei, fie să fie grupurile țintă cărora aceasta se adresează, ceea ce face totodată posibilă justificarea minorităților și ca acțiunile acestor grupuri să fie mai vizibile; (11) să elimine acele bariere și obstacole care împiedică exercitarea dreptului la justiție, dând vizibilitate limitărilor în exercitarea acestui drept, precum și acelor deficiențe procedurale existente, afectarea fiecărui colectiv și caracterul executoriu al drepturilor și intereselor acestora; (12) să promoveze utilizarea mijloacelor alternative de soluționare a conflictelor; și (13) să instruiască judecătorii în chestiuni legate de drepturile omului¹⁶.

După cum am menționat mai sus, litigiul strategic relevă o intenție a celor care promovează implementarea și dezvoltarea acestuia pentru a obține o anumită revendicare în favoarea anumitor grupuri situate la un nivel de dezavantaj. Prin urmare, poate fi abordat în diferite moduri: fie printr-o revizuire a unei practici de drept public care încalcă drepturile care în cazul specific sunt apărute, fie prin modificarea practicilor legate de funcționarea structurilor și instituțiilor. Cu toate acestea, cea mai obișnuită modalitate este de obicei prin selectarea și judiciarizarea cauzelor „martori” cu care se urmărește aducerea unei schimbări în legea actuală¹⁷. De aceea, este deosebit de interesant de analizat criteriile care ar putea fi utilizate pentru selectarea unor astfel de cazuri, cu intenția de a obține o soluționare care, dincolo de repararea subiecților afectați de conflict, să permită abordarea reformelor legale și implementarea sau modificarea politicilor publice cu scopul ca în urma acestora să beneficieze un întreg anumit grup cu interese similare. În acest sens, obiectivul este nu numai de a provoca schimbări în cadrul legal, ci și în societatea în sine, profitând de proiecția socială care vine din judiciarizare având în vedere amploarea mai mare pe care o va avea decizia finală dincolo de situația specifică a unei anumite cauze¹⁸.

Criteria pentru selecția cauzelor

Înainte de a selecta astfel de cauze, va fi necesar să se identifice și să se determine în mod clar problema în cauză, evaluând dacă este susceptibilă de judiciarizare. Adică dacă este posibil să se ajungă la o soluție la problema socială prin intermediul unui proces judiciar, întrucât poate fi periculos sau contraproductiv pentru schimbarea socială să se acorde o importanță prea mare puterii litigiului.

Acest lucru este justificat deoarece, uneori, deși situația discriminării poate părea clară, s-ar putea să nu fie posibilă apărarea existenței acesteia din punct de vedere juridic, în funcție de context. Aceasta ar conduce la o respingerii imediate a cauzei, fapt ce ar întări situația existentă de discriminare prin obținerea unei hotărâri contrare celor solicitate în litigiul strategic. Luarea acestei

¹⁵ Duque, C. (2014). ¿Por qué un litigio estratégico..., *op. cit.*, pp. 9-13.

¹⁶ Benjumea Rúa, A. M. & Vargas Villabona, E. (2015). Litigio estratégico..., *op. cit.*, pp. 16-18.

¹⁷ Ucin, M. C. (2017). Litigio de Interés Público..., *op. cit.*, p. 248.

¹⁸ Duque, C. (2014). ¿Por qué un litigio estratégico..., *op. cit.*, pp. 9-10.

decizii dificile poate genera conflicte cu anumite colective sau grupuri care consideră în mod legitim că problema lor ar trebui să fie prioritară și nu pot înțelege că soluția nu poate fi obținută prin litigii strategice; care nu ar trebui folosite ca primă opțiune, ci ca o resursă excepțională în cazuri deosebit de relevante care necesită o combinație între abordare juridică și mobilizare socială. Prin urmare, contactul dintre avocați și activiști este fundamental¹⁹.

Acest fapt s-ar lega de necesitatea delimitării în mod inteligent, nu numai a litigiilor de abordat și a selecției acelor cauze „martori”, ale căror criterii care vor fi abordate mai jos, ci și a părților la acestea, fără a uita că potrivit Raportului final „Strategic Litigation in Gender-Based Violence: Experiences from Latin America”, al Oficiului Înaltului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului²⁰, litigiile strategice nu numai că au un impact individual asupra persoanelor afectate, victimei sau părții vătămate prin recunoașterea faptelor și soluțiile de remediere, dar și un impact social prin schimbări structurale și o modificare a narațiunilor menite să evite repetarea faptelor în viitor.

Având în vedere că narațiunea litigiului influențează puterea unei mișcări sau cauze sociale mai largi, este important să se ia în considerare puterea narațiunilor și a poveștilor personale de a atrage sprijinul public fără a subestima organizațiile sau grupurile care sunt cele mai reprezentative și care tind să aibă o capacitate mai mare să se facă vizibile în dezbaterile publice, participând în mass-media și contribuind cu mesaje prin intermediul rețelelor sociale pentru a produce o mai mare mobilizare socială, esențială pentru litigiile strategice. Alegerea acestor actori ca reclamânți va necesita un studiu prealabil pentru a ne asigura că aceștia au calitate legală pentru a se prezenta în instanță și că sunt conștienți de faptul că obiectivul litigiilor strategice este structural și depășește propriile interese individuale²¹.

După analizarea acestor întrebări preliminare, având în vedere obiectivele menționate mai sus și însuși natura litigiilor strategice, este oportun să se determine un criteriu diferit care să ajute la identificarea celor mai potrivite situații sau contexte în care să se recurgă la litigiul strategic.

Pentru a face acest lucru, ar trebui luați în considerare factori precum complexitatea cazului; natura și gravitatea fetei penale, în cazul unei infracțiuni; faptele cercetate; profilul și numărul victimelor și infractorilor și gradul de participare al acestora; stadiul procesual al cauzei în curs de urmărire penală; profilul petiționarilor, dacă este o victimă sau o organizație; precum și informațiile confidențiale cerute de caz în măsura în care anumite date protejate nu pot fi diseminate²².

Astfel, fără a căuta să fim exhaustivi, putem stabili următoarele criterii: (1) dintr-o perspectivă obiectivă și presupunând că ne confruntăm cu o cauză penală: a) infracțiuni grave; b) situații paradigmatică care relevă deficiențe judiciare; c) cazuri care implică un grup mare sau un număr mare de persoane afectate; sau d) încălcări masive ale drepturilor omului; (2) din dimensiune subiectivă, că sunt persoane sau grupuri situate într-un context de vulnerabilitate deosebită, precum femeile, minorii, minoritățile etnice, orientarea sexuală, identitatea de gen, dizabilitatea sau oricare dintre circumstanțele menționate mai sus, luând ca referință cazurile indicate în Regulile Brasilia; (3) din punct de vedere procedural: a) că sunt cazuri în care există date și informații suficiente pentru a descrie faptele esențiale ale cauzei; b) că există suficient material probatoriu disponibil; sau (c) că sunt cazuri aflate în faza de anchetă sau înainte de judecată; și în cele din urmă (4), cu un scop mai complementar: (a) persoana afectată, victima infracțiunii sau persoana vătămată dorește cu fermitate să obțină dreptate și să demareze acțiunile în justiție

¹⁹ VV. AA. (2020). *Manual de litigio en derechos humanos: de la teoría a la práctica, lecciones de Colombia y El Líbano*. Dejusticia, p. 5.

²⁰ Oficina del Alto Comisionado de Naciones Unidas para los Derechos Humanos. (2021). *Informe de Resultado “Litigio Estratégico en Violencia de Género: Experiencias de América Latina”*, pp. 4-5.

²¹ VV. AA. (2020). *Manual de litigio en derechos humanos...*, op. cit., p. 34.

²² În acest sens, a se vedea Benjumea Rúa, A. M. & Vargas Villabona, E. (2015). *Litigio estratégico...*, op. cit., p. 30.

corespunzătoare cu ajutorul necesar; sau b) cauzele au o capacitate de proiecție socială, cu posibilitatea de a genera nu numai un impact individual, ci și social și instituțional, întrucât, după cum s-a menționat mai sus, litigiile strategice pot avea diferite niveluri de impact, acestea din urmă favorizând protecția drepturilor grupurilor vulnerabile, inclusiv ale persoanelor cu dizabilități, pentru a le asigura participarea la viața publică și ca interesele lor să fie luate în considerare în cadrul agendei politice, ceea ce duce în cele din urmă la abilitarea și incluziunea socială a acestora în legătură cu prevederile din Agenda pentru Dezvoltare Durabilă 2030²³.

Din această perspectivă, eficacitatea litigiilor strategice ca instrument de acces la justiție poate fi implementată prin participarea altor actori netradiționali care pledează pentru interesul public și care pot colabora cu avocații în conceperea strategiei de litigii; precum organizațiile de promovare a egalității, avocații poporului, fundațiile și asociațiile legate de apărarea dreptului la tratament egal și nediscriminare, organizații neguvernamentale sau chiar centre juridice universitare²⁴. Se obține astfel un impact instituțional care se traduce prin consolidarea obligațiilor statului în materie de protecție a drepturilor omului fie prin provocarea de modificări legislative, fie prin implementarea politicilor publice.

Considerente legale și procedurale în cazurile de litigii strategice pentru discriminare multiplă, intersecțională a persoanelor cu dizabilități

Pregătirea litigiului strategic

După cum s-a menționat în capitolele anterioare, litigiile strategice sunt menite să declanșeze schimbări mai ample în legislație și politici și să crească gradul de conștientizare a publicului, în afară de a obține în mod evident dreptatea pentru persoana (persoanele) implicată(e) în caz.

Ca atare, litigiile strategice necesită o pregătire specială, mergând mai departe decât ar fi necesar în mod normal pentru un caz similar care nu are o întindere strategică. Acest subcapitol este menit să evidențieze câteva aspecte-cheie pe care avocații le-ar putea considera importante pentru pregătirea eficientă a cazurilor de litigii strategice. Rețineți că următoarele sunt înțelese ca un sfat general și că avocații vor trebui întotdeauna să se adapteze la specificul sistemelor lor juridice naționale și ale cazurilor disputate.

Identificarea încălcării drepturilor

Identificarea încălcării drepturilor este primul și cel mai important pas în litigiul strategic. Pentru profesioniștii din domeniul juridic care se ocupă de cazuri de discriminare multiplă sau intersecțională care implică persoane cu dizabilități, acest pas fundamental nu poate fi supraevaluat. În primul rând, avocații ar trebui să aibă o înțelegere clară și cuprinzătoare a drepturilor persoanelor cu dizabilități atât la nivel național, cât și la nivel supranațional.

²³ *Ibidem*, pp. 31-32.

²⁴ Aceasta este opinia exprimată de García Añón, J. (2018). Acceder a la justicia y hacer justicia: la función de las universidades, las clínicas jurídicas y las ONG, y su impacto construyendo los límites del derecho. În: C. García-Pascual (Coord.), *Acceso a la justicia y garantía de los derechos en tiempos de crisis: de los procedimientos tradicionales a los mecanismos alternativos* (pp. 312-316). Tirant lo Blanch.

La nivel național, este de reținut faptul că fiecare țară are propriile cadre juridice și propriul statut care protejează drepturile persoanelor cu dizabilități. De exemplu:

- Legea actuală a României nr. 448/2006, privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități, care conturează măsurile de incluziune socială și egalitate.

- Spania aplică Legea generală privind drepturile persoanelor cu dizabilități și incluziunea socială a acestora, care consolidează diverse reglementări pentru a asigura egalitatea de șanse și nediscriminarea.

- Italia implementează Legea nr. 104/1992, care oferă asistență, integrare socială și drepturi pentru persoanele cu dizabilități.

Cu toate acestea, este important de reținut că nu toate prevederile relevante sau drepturile care pot fi încălcate se regăsesc în cadrele legale generale existente pentru persoanele cu dizabilități. Dimpotrivă, multe prevederi pot fi găsite în alte legi, fie ele specifice (de exemplu, o lege a asistenței sociale care poate avea prevederi care privesc persoanele cu dizabilități; o lege a transportului public care poate avea și asemenea prevederi) sau generale (de exemplu, dispoziții relevante din codul civil, codul muncii sau codul penal din țara dumneavoastră).

Înțelegerea acestor legi este crucială pentru identificarea modului în care legislația națională abordează sau nu reușește să protejeze împotriva discriminării, în special atunci când se intersectează forme multiple de discriminare.

La nivel supranațional, avocații trebuie să fie familiarizați cu tratatele și convențiile internaționale care înlocuiesc sau completează legile naționale:

- Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CRPD) este un instrument cheie care promovează, protejează și asigură exercitarea deplină și egală a tuturor drepturilor omului de către persoanele cu dizabilități.

- Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) și Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene oferă protecții mai largi ale drepturilor omului care pot fi aplicabile în cazurile de discriminare a persoanelor cu dizabilități.

- Directivele Uniunii Europene, cum ar fi Directiva privind egalitatea de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă (2000/78/CE), interzic discriminarea pe diverse motive, inclusiv dizabilitate, la locul de muncă.

Fără înțelegerea clară a drepturilor în cauză, este imposibil să se judece în mod eficient un litigiu strategic. O cunoaștere aprofundată le permite avocaților să:

- Identifice cu acuratețe încălcările: să recunoască nu doar încălcările evidente, ci și formele subtile, sistemice de discriminare care pot afecta indivizii ale căror identități se intersectează (de exemplu, gen, etnie, vârstă).

- Selecteze căi juridice adecvate: să stabilească dacă să se continue cu judecarea cauzelor în instanțele naționale, organismele regionale pentru drepturile omului sau forumurile internaționale.

- Creeze argumente convingătoare: să folosească articole și prevederi specifice atât din legile naționale, cât și din convențiile internaționale pentru a consolida cazul.

- Caută remedii mai ample: să urmărească să obțină rezultate care nu numai să abordeze nemulțumirile individuale, ci și să conducă la schimbări sistemice de care să beneficieze o comunitate mai largă.

În plus, înțelegerea interacțiunii dintre legile naționale și cele supranaționale le permite avocaților să conteste legislația națională inadecvată prin invocarea unor standarde juridice mai

înalte. Acest lucru este deosebit de important în litigiile strategice care vizează crearea precedentului sau stimularea reformei legislative.

Pe scurt, identificarea încălcărilor drepturilor în contextul discriminării multiple sau intersecționale necesită o înțelegere juridică multidimensională. Avocații trebuie să fie familiarizați cu structura complexă a legilor naționale și internaționale pentru a naviga în mod eficient în sistemul juridic și pentru a obține rezultate semnificative pentru persoanele cu dizabilități.

Identificarea motivelor pentru care acțiunile anterioare nu au condus la obținerea unor remedii eficiente

Litigiile strategice necesită o înțelegere profundă a peisajului istoric al acțiunilor în justiție din sectorul specific al discriminării multiple sau intersecționale împotriva persoanelor cu dizabilități. Cei care întreprind litigii strategice trebuie să identifice de ce acțiunile anterioare nu au obținut remedii eficiente, deoarece aceste cunoștințe sunt esențiale pentru formularea unor strategii juridice mai eficiente în cazurile viitoare. Una dintre cele mai eficiente metode de a obține această înțelegere este comunicarea directă cu părțile interesate implicate în acele acțiuni anterioare – așa cum reiese din compendiul jurisprudenței care face parte din acest manual.

Analizarea eforturilor litigiilor anterioare îi ajută pe avocați să înțeleagă dacă cazurile anterioare au eșuat din cauza lacunelor din legislație sau a protecțiilor legale inadecvate la nivel național sau internațional. Totodată, avocații pot stabili dacă erorile procedurale sau aspectele tehnice au fost cele care au dus la rezultate nereușite. În cazurile cele mai norocoase, dacă este posibil, avocații care au acces deplin la dosar pot examina dacă probele prezentate au fost insuficiente sau dacă argumentele legale nu au fost suficient de convingătoare pentru a convinge instanța.

În plus, dacă un număr mai mare de cazuri reflectă aceleași tendințe, avocații pot fi capabili să identifice factori externi care afectează litigiul în cauză: atitudini societale, potențiale părtiniri sau lipsa de conștientizare a drepturilor persoanelor cu dizabilități. Astfel de factori externi merită urmăriți, mai ales în relația cu alte părți interesate, ONG-uri sau victime, pentru a evita căderea în aceleași capcane.

Interacțiunea cu părțile interesate, cum ar fi părțile la litigiul anterior, reprezentanții lor legali, ONG-urile, grupurile de reprezentare pentru promovare și liderii comunității, oferă informații de primă mână inestimabile. Prin comunicarea directă, avocații pot înțelege experiențele și provocările cu care se confruntă cei implicați direct în cazurile anterioare. Aceștia pot identifica obstacole practice care ar putea să nu fie evidente doar din documentele de caz, cum ar fi problemele de accesibilitate sau limitările de resurse și pot stabili relații care pot sprijini eforturile litigiilor viitoare prin cunoștințe și resurse comune.

Cu toate acestea, merită să rețineți că o comunicare directă ar putea să nu fie posibilă, din diverse motive. În cazurile în care comunicarea directă cu părțile interesate nu este posibilă, avocații ar trebui să apeleze la resursele disponibile publicului, cum ar fi rapoartele ONG-urilor, publicațiile guvernamentale, cercetările academice și rapoartele organismelor internaționale precum UE sau ONU.

Atunci când deciziile judiciare sunt accesibile publicului, examinarea lor poate fi o modalitate eficientă de a înțelege raționamentul juridic din spatele rezultatelor nereușite. Acest lucru poate permite avocaților să detecteze orice inconsecvență sau părtinire în deciziile judiciare, care ar putea fi abordate în litigii viitoare. Cu toate acestea, trebuie remarcat faptul că confidențialitatea juridică poate limita accesul la informații detaliate despre caz. În anumite

jurisdicției, este posibil ca înregistrările complete ale cazurilor anterioare să nu fie ușor disponibile, iar pentru cazurile internaționale, diferențele de limbă pot împiedica înțelegerea documentelor juridice.

Pentru a depăși aceste provocări, avocații pot angaja traducători și experți, pot participa la rețele juridice, pot participa la ateliere și seminarii și așa mai departe. Este important, pe cât posibil, să faceți parte și să vă implicați în mediile de învățare de tip peer-to-peer. În cele din urmă, acest proces reflectiv de înțelegere a motivului pentru care au eșuat litigiile anterioare sporește potențialul de a obține nu doar remedii individuale, ci și un impact societal mai larg prin intermediul litigiilor strategice.

Identificarea celor care pot iniția litigii strategice în fața instanțelor

Identificarea părții potrivite pentru a iniția un caz de litigiu strategic este crucială pentru a contesta în mod eficient discriminările multiple sau intersecționale împotriva persoanelor cu dizabilități. În primul rând, trebuie să fim atenți la legislația în vigoare cu privire la persoanele cu dizabilități, deoarece statutul juridic poate varia semnificativ între jurisdicții. Există posibilitatea ca alte organisme, cum ar fi organizațiile neguvernamentale (ONG-urile), să aibă calitatea juridică de a sesiza cauze în fața instanțelor în numele unor persoane sau grupuri.

Este important de menționat că această chestiune nu poate fi înțeleasă pe deplin în afara contextului legislației naționale în sine, iar o analiză juridică detaliată depășește domeniul de aplicare al acestui manual. Cu toate acestea, avocații trebuie să fie conștienți de posibilitatea ca ONG-urile sau alte organisme să poată iniția litigii strategice, deoarece acest lucru poate influența semnificativ strategia juridică și potențialul de succes. Chiar dacă astfel de ONG-uri nu pot reprezenta victime, formarea de parteneriate poate spori eficacitatea reprezentării prin combinarea expertizei juridice cu serviciile de reprezentare pentru promovare și de sprijin.

Întrebarea cine poate introduce un caz este, de asemenea, strâns legată de legislația internă privind reprezentarea juridică. De exemplu, avocații se pot confrunta cu restricții cu privire la modul în care pot aborda potențiali clienți, iar regulile care guvernează solicitarea clienților pot varia în funcție de jurisdicție.

Identificarea celor care pot iniția un caz de litigiu strategic este un pas fundamental care necesită o analiză atentă a legilor naționale și a liniilor directe etice. Avocații trebuie să fie conștienți de posibilitățile și limitările din jurisdicția lor, inclusiv de rolul potențial al ONG-urilor și al altor organisme în reprezentarea persoanelor cu dizabilități. Înțelegând pe deplin peisajul juridic, avocații pot dezvolta strategii eficiente pentru a iniția litigii care nu numai că abordează nedreptățile individuale, ci și contribuie la schimbarea sistemică în combaterea discriminării multiple și intersecționale.

Alegerea litigiului potrivit

După ce pașii pregătitori de mai sus au fost întreprinși de către avocați, se pot adresa următoarele întrebări, permițându-ne să identificăm tipul potrivit de litigiu de inițiat, în situațiile în care sunt disponibile alte câteva căi.

Vă rugăm să rețineți că, deși următoarele sunt abordări generale care pot fi utile în orice situație, acestea nu pot epuiza toate situațiile posibile care pot apărea în practică. Avocații trebuie să cunoască posibilitățile juridice concrete specifice sistemelor lor juridice interne.

Ce, unde și împotriva cui se lansează un litigiu strategic

Atunci când există mai multe posibilități, alegerea căii potrivite pentru litigii strategice este un subiect sensibil. Atunci când toate celelalte considerente sunt egale, avocații trebuie să

aleagă calea cu cel mai mare impact. Aceasta poate presupune alegerea unor litigii strategice care pot ridica probleme de constituționalitate, care pot duce la schimbări sistemice sau care pot provoca cel mai înalt grad de reacție în societate.

Același lucru poate fi valabil și pentru locul de lansare a litigiului strategic – în cazul în care avocații au posibilitatea de a alege locul, există mai mulți factori cheie care pot fi în joc (impact, ușurința accesului pentru persoana cu dizabilități, durata medie a unui caz similar în locuri diferite etc).

În cele din urmă, avocații pot avea posibilitatea de a conduce litigiul strategic împotriva unor reclamanți diferiți. Acest caz din urmă este cel mai probabil un caz rar, deoarece procedurile judiciare interne tind să fie clare în această privință. Cu toate acestea, avocații creativi pot constata că, în anumite cazuri strategice, au posibilitatea de a alege reclamanții. Se recomandă alegerea reclamantului care are cel mai mare impact, atunci când toate celelalte aspecte sunt egale.

Organisme naționale sau internaționale/europene

Litigiile strategice pot avea loc atât la nivel național, cât și supranațional (adică european sau internațional). Mai mult, cauzele interne care nu au neapărat un caracter strategic pot deveni exemple importante de litigii strategice atunci când ajung la nivel european.

Avocații trebuie să fie conștienți de faptul că, în majoritatea cazurilor, epuizarea căilor de atac interne este o condiție prealabilă pentru accesul la organele judiciare europene sau internaționale, așa cum se arată în capitolul anterior. Ca atare, este dificil uneori să le despărțim pe cele două. Este necesară o abordare holistică, având în vedere mai ales că avocații nu pot cunoaște, în prealabil, rezultatul litigiilor interne. În plus, avocații trebuie să fie conștienți de faptul că, în multe cazuri, participarea la litigii strategice nu se face de la începutul absolut al litigiului.

Momentul litigiului strategic

Momentul litigiilor strategice poate fi văzut din cel puțin două perspective. În primul rând, avocații trebuie să fie conștienți de faptul că pot exista anumite termene pentru inițierea unui astfel de litigiu. Aceste termene sunt adesea stabilite prin termene de prescripție, care stabilesc perioada maximă în care trebuie începute procedurile judiciare. În consecință, evitarea expirării termenului de prescripție este o precondiție pentru succesul litigiilor strategice, iar acest aspect trebuie abordat cu cea mai mare prioritate și grijă. Unele sisteme juridice pot prevedea o perioadă scurtă în care litigiul trebuie să aibă loc, necesitând o acțiune promptă, în timp ce altele pot fi mai permissive, permițând un interval de timp mai lung pentru pregătirea și depunerea dosarului cauzei.

În situațiile în care avocații au mai mult timp la dispoziție, a doua perspectivă a temporizării implică alegerea momentului exact în care litigiile pot avea cel mai mare impact. Această considerație strategică permite avocaților să alinieze inițierea acțiunii în justiție cu factori precum schimbări în opinia publică, modificări legislative sau evenimente semnificative care evidențiază problemele scoase în evidență. Selectând un moment oportun, avocații pot spori vizibilitatea cazului, pot influența discursul public și pot crește probabilitatea unui rezultat favorabil sau a unei schimbări sistemice mai ample.

Fapte și dovezi în litigiul strategic

Avocații trebuie să cunoască extrem de bine faptele cauzei pentru a urmări în mod eficient litigiile strategice, în special în cazurile care implică discriminare multiplă sau intersecțională împotriva persoanelor cu dizabilități. Asta presupune o abordare sinergică cu persoana cu dizabilități implicată în caz. Stabilirea unei înțelegeri profunde a experiențelor, nevoilor și circumstanțelor specifice ale presupusei discriminări este crucială.

Comunicarea cu persoanele cu dizabilități nu este întotdeauna o sarcină simplă. Dizabilitățile pot afecta abilitățile de comunicare, înțelegerea sau nivelul de confort al individului atunci când discută probleme sensibile. Avocații trebuie să fie atenți la aceste provocări și să adopte strategii adecvate: adaptarea metodelor de comunicare (limbajul semnelor, Braille, limbaj simplificat etc.); conștientizarea și respectarea diferențelor culturale; oferind timp suficient pentru discuții, ascultând activ și arătând înțelegerea perspectivelor și emoțiilor individului.

În plus, avocații trebuie să fie conștienți de rolul crucial al probelor în litigiile strategice. În eforturile de a pune în aplicare schimbări sistemice, dovezile servesc nu numai pentru a dovedi specificul unui caz, ci și pentru a evidenția tipare mai vaste de discriminare. O colectare complexă de dovezi poate demonstra probleme sistemice care afectează mai multe persoane sau grupuri. Avocații pot verifica dacă în sistemele juridice naționale pot fi incluse ca dovezi date statistice, mărturiile ale experților, înregistrări istorice, analize de politici și așa mai departe.

Avocații trebuie să fie conștienți de faptul că, în astfel de cazuri, asigurarea probelor ar putea fi necesară înainte de a iniția un litigiu strategic. Sistemele juridice interne pot avea căi de a obține elemente de probă, cum ar fi procedurile pre-contencioase de asigurare a probelor („pre-trial discovery”), ordonanțele asigurătorii, cererile privind libertatea de acces la informații și așa mai departe.

Avocații trebuie să acționeze cu promptitudine pentru a obține elemente de probă înainte ca acestea să devină indisponibile sau să fie modificate, trebuie să urmeze toate cerințele și procedurile legale pentru a se asigura că probele sunt admisibile și trebuie să implice experți în domenii relevante (de exemplu, specialiști medicali, sociologi) pentru a consolida baza de dovezi, dacă acest lucru este posibil.

Argumentarea litigiilor strategice

Acest ultim subcapitol va oferi câteva direcții și sugestii care pot fi utile atunci când desfășurăm litigii strategice. Cu siguranță, faptele și fondul cauzei nu vor fi niciodată aceleași în două cazuri de litigii strategice. Avocații trebuie să fie bine pregătiți în argumentele lor, indiferent de detaliile cazului – dar următoarele abordări pot fi utile.

Utilizarea surselor juridice internaționale și europene în litigii strategice

Pe lângă sursele juridice interne – care sunt în afara domeniului de aplicare al acestui manual datorită diversității lor – avocații pot descoperi că sursele juridice internaționale și europene pot fi de neprețuit în cazurile lor de litigii strategice. Specificul fiecărui tip de sursă juridică este important, iar acest subcapitol oferă direcții esențiale pe care avocații trebuie să le urmeze atunci când întâlnesc astfel de surse juridice.

Utilizarea surselor internaționale în litigiile strategice

Atunci când iau în considerare tratatele internaționale care pot fi utile într-un caz, avocații trebuie să verifice mai întâi dacă tratatul este în vigoare pentru statul lor. Asta presupune verificarea dacă statul a ratificat tratatul internațional în cauză și dacă tratatul a intrat în vigoare pe plan intern. De exemplu, CRPD a fost ratificată de România, Spania și Italia, fiind astfel aplicabilă în aceste jurisdicții. Avocații trebuie să fie conștienți de faptul că, în funcție de sistemul juridic intern și de tratatul în sine, dispozițiile tratatului pot fi sau nu aplicabile direct. În unele sisteme juridice (denumite adesea sisteme „moniste”), tratatele internaționale devin parte a dreptului intern la ratificare și pot fi invocate direct în instanțe. În alte sisteme (sisteme „dualiste”), tratatele trebuie transformate în drept intern prin legislație specifică înainte de a putea fi aplicate de către instanțele

naționale. Chiar dacă un tratat nu este direct aplicabil, avocații pot face referire la el pentru a sprijini interpretări ale dreptului intern sau pentru a evidenția angajamentele internaționale ale statului.

Mai mult decât atât, ar fi bine ca avocații să se familiarizeze cu sistemul ONU – în special cu posibilitatea de a se adresa Comitetului ONU pentru Drepturile Omului și Comitetului pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități – deoarece aceștia pot deveni o cale de litigiu strategic care poate fi mai accesibilă decât alte căi internaționale/europene, cum ar fi CtEDO.

Utilizarea surselor UE în litigii strategice

Spre deosebire de tratatele internaționale, sursele juridice ale Uniunii Europene (UE) sunt fundamental diferite și urmează propria lor logică. Dreptul UE este conceput pentru a fi aplicat uniform în toate statele membre, indiferent de particularitățile ordinii juridice interne. Dreptul UE are prioritate față de orice dispoziție contrară a dreptului intern. Instanțele naționale sunt obligate să anuleze legile interne care sunt în conflict cu legislația UE.

Anumite instrumente juridice ale UE au efect direct, ceea ce înseamnă că persoanele fizice le pot invoca direct în fața instanțelor naționale. Acesta este cazul prevederilor din tratate, Carta UE, regulamente și decizii. În ceea ce privește directivele, acestea necesită transpunerea în legislația națională, dar pot avea efect direct în anumite condiții, în special atunci când termenul de transpunere a fost depășit, iar dispozițiile sunt clare și necondiționate. În plus, avocații trebuie să aibă în vedere faptul că dreptul UE are propriile sale metode și principii de interpretare.

Un alt aspect de luat în considerare este posibilitatea de a solicita instanțelor naționale să adreseze întrebări Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) pentru interpretarea dreptului UE.

Utilizarea Convenției Europene a Drepturilor Omului în litigiile strategice

CEDO este un alt instrument european esențial pe care avocații îl vor întâlni foarte probabil în timpul unor exemple de litigii strategice. CEDO stabilește drepturile și libertățile fundamentale, iar respectarea este supravegheată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO) de la Strasbourg. După cum s-a menționat, CEDO decurge din Consiliul Europei, care este separat de UE, cu propriile mecanisme și proceduri pe care trebuie să le știți. Curtea a reținut că dispozițiile Convenției sunt direct aplicabile în statele contractante – inclusiv România, Spania și Italia. Aceasta înseamnă că avocații pot invoca Convenția direct în timpul exemplurilor lor de litigii strategice. Toate prevederile de protecție ale Convenției sunt în afara domeniului de aplicare al prezentului manual, dar sfătuim avocații să se familiarizeze cu corpul de drepturi al Convenției.

În plus, instanțele naționale iau adesea în considerare jurisprudența CtEDO atunci când interpretează legislația lor națională. Pentru a da un exemplu, Curtea Constituțională a României folosește adesea jurisprudența Curții pentru a susține că anumite prevederi ale legilor interne sunt neconstituționale. Acest lucru ar putea duce la situații în care este posibilă o abordare pe mai multe direcții: litigii interne în care este invocată jurisprudența CtEDO (cu sau fără contestație constituțională), urmată de posibilitatea de a se adresa însăși Curții de la Strasbourg.

Cu toate acestea, avocații trebuie să fie conștienți de natura extrem de tehnică a litigiului în fața Curții Europene a Drepturilor Omului. Aceștia trebuie să se asigure că toate căile naționale relevante au fost urmărite în prealabil și apoi să adere la regulile procedurale ale CtEDO pentru a evita inadmisibilitatea – care adesea pune mari dificultăți solicitanților. Dacă avocații nu au cunoștințele prealabile, cel mai bine este să apeleze la asistența altor avocați, mai experimentați, sau ONG-uri, pentru a evita irosirea posibilității unui litigiu strategic în fața Curții Europene a Drepturilor Omului în cazul respectiv.

În concluzie, avocații implicați în litigii strategice ar trebui să confirme întotdeauna aplicabilitatea și caracterul executoriu al tratatelor internaționale în jurisdicția lor. Utilizarea dreptului internațional și a legislației UE este esențială atunci când se consideră că acestea sunt aplicabile. În cele din urmă, înțelegând aspectele procedurale și de fond ale CEDO, aceștia îl pot folosi în mod eficient în litigiile lor strategice, fie pe plan intern, fie în fața CtEDO.

Etape procedurale în litigiul strategic

Există trei dimensiuni ale procedurii în cazul litigiilor strategice: etapele procedurale în fața instanțelor naționale, în fața altor organe și etapele procedurale ulterioare hotărârii care trebuie abordate. Această secțiune va oferi îndrumări cu privire la aceste trei aspecte.

Etape procedurale în fața instanțelor naționale

Angajarea în litigii strategice în fața instanțelor naționale necesită o înțelegere aprofundată a procedurilor juridice interne și o planificare atentă pentru a maximiza impactul cazului. Avocații trebuie să stabilească care instanță are jurisdicție asupra cazului în funcție de subiect și de părțile implicate. Aceasta poate include tribunale specializate pentru cazuri de discriminare sau pentru drepturile omului. Mai mult, înțelegerea ierarhiei instanțelor poate permite avocaților să anticipeze potențialele căi de atac și modul în care deciziile pot avea impact.

Avocații trebuie să se asigure că respectă regulile procedurale – asigurându-se că toate documentele îndeplinesc cerințele formale (format, limbă, informații și așa mai departe) și, în special, asigurând respectarea strictă a tuturor termenelor procedurale, inclusiv termenele de prescripție pentru depunerea cererilor, termenele limită pentru depunerea probelor și așa mai departe. Revenind la informațiile furnizate mai sus, este important să ne asigurăm că reclamantul are dreptul legal de a introduce singur cauza sau de a reprezenta partea vătămată.

Dacă în sistemul juridic în cauză există măsuri preliminare, acestea pot fi utilizate în mod eficient. Avocații pot lua în considerare solicitarea de măsuri provizorii, cum ar fi ordonanțe, pentru a preveni prejudiciul în aflat în desfășurare în timp ce cazul este pe rol. În alte cazuri, se pot solicita ordonanțe de protecție pentru a proteja drepturile și interesele reclamantului pe durata litigiului.

În mod evident, avocații trebuie să facă aranjamentele necesare pentru a se adapta oricăror dizabilități ale reclamantului sau ale martorilor, cum ar fi interpreți în limbajul semnelor sau facilități accesibile, dacă acestea nu sunt furnizate ca atare de către instanțele interne. În mod ideal, instanțele naționale ar trebui să fie informate cu mult înainte cu privire la orice acomodare necesară.

Etape procedurale în fața altor entități

După cum s-a menționat, litigiile strategice pot implica și proceduri în fața altor organisme decât instanțele naționale, cum ar fi agențiile administrative, comisiile pentru drepturile omului sau tribunalele internaționale. Avocații trebuie să fie conștienți de faptul că, în fiecare caz, există întotdeauna proceduri specifice de depunere a reclamațiilor, inclusiv formulare speciale, documente justificative și modalități de depunere. În mod ideal, avocații ar trebui să fie conștienți de toate aceste probleme cu mult timp înainte, pentru a informa persoana cu dizabilități în cauză cu privire la orice considerații speciale. Fiți atenți la regulile de confidențialitate și la impactul potențial asupra persoanelor implicate.

Dacă sunt alese astfel de căi, avocații pot verifica dacă există vreo interdicție de a folosi procedurile ca o oportunitate de a se angaja în eforturi de reprezentare pentru promovare, sporind gradul de conștientizare a problemei în rândul factorilor de decizie și al publicului. Pot fi construite

coaliții, prin parteneriat cu alte organizații sau părți interesate pentru a consolida cazul și impactul acestuia.

Sfatul cel mai important pentru avocații implicați în litigii strategice în fața altor organisme decât instanțele lor naționale este să țină cont de regulile adesea foarte specifice existente și să fie transparenți cu propriile părți interesate cu privire la ceea ce poate fi obținut prin acel exemplu de litigiu strategic.

Considerente ulterioare hotărârilor

În cele din urmă, după pronunțarea unei hotărâri, indiferent dacă este pronunțată la nivel intern sau internațional, litigiile strategice continuă cu eforturi de a pune în aplicare decizia și de a valorifica potențialul acesteia de a avea un impact mai larg. Cu siguranță, unele dintre primele considerente sunt dacă să se facă recurs la deciziile nefavorabile sau chiar la aspecte ale hotărârii care sunt insuficiente.

Avocații trebuie să utilizeze procedurile legale pentru a executa hotărârea instanței, cum ar fi obținerea de titluri executorii sau hotărâri judecătorești care impun acțiuni obligatorii, dacă decizia nu este respectată. După cum vor arăta următoarele capitole, reprezentarea pentru promovare cauzei și implicarea publicului sunt, de asemenea, elemente cheie în considerentele după emiterea hotărârii. Rezultatele cazului pot fi împărtășite cu mass-media, părțile interesate și publicul, pentru a crește gradul de conștientizare și pentru a promova dialogul.

Avocații trebuie să ofere suport continuu clientului, inclusiv să rezolve orice provocări care pot apărea în urma hotărârii. În cele din urmă, avocații ar trebui să-și împărtășească opiniile cu alți avocați pentru a consolida eforturile viitoare de litigii strategice.

Etapele procedurale sunt coloana vertebrală a litigiilor strategice, iar atenția meticuloasă acordată acestor aspecte este esențială pentru succes. Parcurgând cu atenție procedurile în fața instanțelor naționale și a altor organisme și abordând în mod proactiv considerentele ulterioare judecătorești, avocații pot nu numai să obțină dreptate pentru clienții lor, ci și să conducă spre schimbări sistemice semnificative. Această abordare cuprinzătoare asigură că litigiile strategice servesc drept un instrument puternic în combaterea discriminării multiple și intersecționale împotriva persoanelor cu dizabilități.

Concluzie

Litigiul strategic este un instrument puternic pentru efectuarea schimbărilor sistemice și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități care se confruntă cu discriminări multiple sau intersecționale. Acest capitol a subliniat pașii și considerațiile esențiale pe care avocații trebuie să le parcurgă pentru a valorifica eficient acest instrument. Înțelegerea încălcării drepturilor este fundamentală. Avocații trebuie să aibă o cunoaștere profundă atât a legislației naționale, cât și a celor supranaționale, inclusiv a tratatelor internaționale, a legislației UE și a Convenției Europene a Drepturilor Omului. Această conștientizare juridică cuprinzătoare le permite să identifice încălcările cu acuratețe, să creeze argumente convingătoare și să aleagă căile legale adecvate. Analizarea motivelor pentru care acțiunile anterioare nu au obținut remedii eficiente le permite avocaților să învețe din deficiențele anterioare. Prin comunicarea cu părțile interesate, revizuirea rapoartelor publice și examinarea deciziilor judiciare, aceștia își pot perfecționa strategiile pentru a evita repetarea greșelilor din trecut și pot crește potențialul de succes. Identificarea celor care pot introduce cazurile este crucială, având în vedere variațiile în ceea ce privește statutul juridic și drepturile de reprezentare în diferite jurisdicții. Avocații trebuie să navigheze în legislația națională pentru a determina dacă indivizii, ONG-urile sau alte organisme au autoritatea de a iniția litigii și

cum pot reprezenta clienții în mod etic și eficient. Momentul litigiilor strategice implică atât respectarea termenelor limită procedurale, cât și selectarea strategică a momentelor care pot maximiza impactul. Avocații trebuie să fie vigilenți cu privire la termenele de prescripție, luând în considerare și factorii externi care ar putea influența eficacitatea cazului lor. Construirea unui caz solid necesită cunoașterea în mod intim a faptelor și stabilirea unei relații de încredere și respect reciproc cu clienții. Comunicarea eficientă și receptivitatea la nevoile persoanelor cu dizabilități sunt esențiale. Mai mult, rolul probelor este primordial; obținerea și păstrarea dovezilor solide consolidează cazul și subliniază problemele sistemice care pot duce la schimbări mai ample. În cele din urmă, parcurgerea etapelor procedurale în fața instanțelor naționale și a altor organisme, precum și abordarea considerațiilor ulterioare judecătorești, asigură faptul că procesul de litigiu este amănunțit și că rezultatele au un impact de durată. Prin gestionarea meticuloasă a acestor aspecte procedurale, avocații pot executa hotărârile judecătorești, pot promova implementarea căilor de atac și pot folosi deciziile pentru a susține reforme de politică.

Pe scurt, litigiile strategice necesită o abordare cu mai multe fațete care combină expertiza juridică, planificarea strategică și reprezentare pentru promovare plină de compasiune. Prin aplicarea sârguincioasă a acestor principii, avocații nu numai că pot obține dreptate pentru indivizi, dar pot produce schimbări semnificative în societate, încurajând un mediu mai incluziv și mai echitabil pentru persoanele cu dizabilități.

Cum să construim o strategie de reprezentare pentru promovare (advocacy): o abordare dincolo de caz

Pentru a explica importanța reprezentării pentru promovare (advocacy) în contextul litigiilor strategice, este util să pornim de la definirea tipului de sistem juridic în cadrul jurisdicțiilor relevante.

Sistemele juridice de drept civil sunt încorporate în toate statele membre ale UE, ceea ce înseamnă că legea este codificată - pe baza legilor și codurilor scrise. Alte jurisdicții pot funcționa în cadrul sistemelor juridice de drept comun, unde, în schimb, precedentele judiciare (hotărârile judecătorești) sunt una dintre cele două surse majore de drept.

În modelul UE, principalele surse de drept sunt (cu posibile diferențe între țări) coduri și legi scrise, care pot include un cod civil, un cod penal, un cod de procedură civilă, un cod comercial și, eventual, alte legi specifice. Aceste alte legi specifice pot include Constituția - legea supremă la care trebuie să se conformeze toate celelalte legi - și reglementări și decrete emise de executiv pentru a reglementa anumite chestiuni.

Prin urmare, hotărârile instanțelor de judecată nu sunt obligatorii și, cel mult, deciziile instanțelor superioare pot avea o influență semnificativă și pot servi drept ghid persuasiv.

Această premisă este necesară pentru a înțelege că protecția unui drept prin litigii strategice nu poate fi sporită exclusiv prin sălile de judecată.

Sunt necesare și activități de advocacy și comunicare, în sprijinul cazului strategic - pentru a duce la schimbarea dorită.

De aici, ne putem concentra pe cum să construim o activitate bună de advocacy și care sunt caracteristicile necesare.

În primul rând, este esențial să subliniem că un caz strategic este parte integrantă a unei activități de advocacy și, prin urmare, ar trebui tratate ca fiind egale ca importanță.

În acest sens, cauza care urmează să fie adusă în fața unei instanțe trebuie să întrunească două cerințe specifice:

1. aspecte juridice care pot sugera succesul procesului sau posibilitatea confruntării cu o parte de drept în care există un vid juridic - un domeniu al dreptului în care există incertitudine sau lipsă de claritate;
2. contestarea cauzei în anumite județe/districte unde instanțele sunt în general mai deschise și mai dispuse să aprofundeze problemele specifice pe care se dorește să le ridice.

Deși aceste două aspecte sunt ambele de natură juridică, ele sunt fundamentale pentru o acțiune de succes și puternic ancorate în activitatea de advocacy. Dacă acțiunea în justiție nu are succes, aceasta ar putea compromite cu siguranță orice efort de schimbare și, într-adevăr, ar putea motiva și mai mult detractorii.

Prin urmare, atunci când alegeți un caz în justiție, chiar și în faza inițială de alegere a cauzelor juridice, este esențial să judecăm cu abordarea de comunicare și advocacy dorită.

De ce este importantă o strategie de advocacy

Este esențial ca pe parcursul tuturor fazelor litigiului - înainte, în timpul și după - să existe o strategie eficientă de advocacy. Strategiile bune de advocacy pot amplifica impactul pozitiv al acțiunilor legale și pot promova schimbări durabile și de lungă durată în diferite domenii.

În special, înainte și în timpul litigiilor, strategia de advocacy poate ajuta la creșterea gradului de conștientizare a publicului asupra problemei și la crearea consensului în jurul acesteia. Acest lucru poate pune presiune asupra factorilor de decizie politică și poate influența opinia publică. Mai mult, poate aduce sprijin și legitimitate cauzei urmărite, poate mobiliza opinia publică și organizațiile societății civile și poate oferi sprijin moral și material părților implicate în litigiu.

De asemenea, poate constitui un element de monitorizare continuă a procesului juridic, promovând transparența și prevenind abuzurile de putere sau nedreptățile. După încheierea litigiului, o bună strategie de advocacy poate sprijini activitatea desfășurată de avocați în instanțe, asigurându-se că statele pun în aplicare în mod eficient deciziile - asigurându-se că acestea sunt respectate și aplicate corect.

Implementarea apare într-o modificare a legislației existente. Din acest punct de vedere, strategia de advocacy poate forța reformarea legilor aflate în centrul litigiului, perfecționându-le și adaptându-le la noile realități care au reieșit din cauza juridică. Schimbarea legii necesită adesea schimbări politice și instituționale, iar o campanie de advocacy poate realiza acest lucru.

Activitatea de advocacy poate avea, de asemenea, un impact mai larg asupra societății, promovând o cultură a respectării drepturilor omului și justiției sociale, sporind activitățile de a oferi un grad de autonomie comunităților vulnerabile, promovarea practicilor responsabile din punct de vedere social și promovarea angajamentului civic activ. De asemenea, poate educa publicul cu privire la aspectele legale importante și poate crește gradul de conștientizare a publicului cu privire la drepturile și implicațiile litigiilor. Acest lucru poate ajuta la prevenirea viitoarelor abuzuri și poate sprijini o societate mai informată și mai justă.

Ce schimbări pot aduce acțiunile de advocacy

Activitatea de advocacy este de fapt un instrument puternic de promovare a schimbărilor pozitive și de durată. Prin strategii bine planificate, poate influența politicile publice, poate îmbunătăți funcționarea instituțiilor, poate reforma legislația și poate genera efecte juridice și sociale semnificative, contribuind la o societate mai dreaptă și mai incluzivă.

De exemplu, relativ recent activitatea de advocacy a avut un impact puternic asupra drepturilor persoanelor cu dizabilități. O serie de părți interesate active în problematica dizabilității a condus la schimbări importante în politicile și legislația de la nivelul UE, îmbunătățind viața

persoanelor cu dizabilități. Ratificarea UNCRPD, Strategia europeană pentru persoanele cu dizabilități 2010-2020 și Strategia ulterioară pentru drepturile persoanelor cu dizabilități 2021-2030 sunt exemple concrete ale rezultatelor acelor activități de advocacy, care au influențat pozitiv cadrul normativ și instituțional, promovând incluziunea și drepturile persoanelor cu dizabilități. Într-adevăr, doar datorită presiunii exercitate de organizațiile neguvernamentale (ONG-uri), grupurile de activiști și coalițiile de persoane cu dizabilități, Convenția a fost adoptată de UE în 2010.

Acest angajament colectiv a condus la un cadru de reglementare mai coerent pentru drepturile persoanelor cu dizabilități în Europa. Elaborarea de către Comisia Europeană a Strategiei europene pentru persoanele cu dizabilități 2010-2020 a abordat provocările persistente și a promovat suplimentar includerea persoanelor cu dizabilități în Europa. A fost introdusă pentru a elimina barierele pentru persoanele cu dizabilități, pentru a le îmbunătăți participarea și pentru a le asigura șanse egale.

De asemenea, activitatea de advocacy poate duce la schimbări semnificative în activitatea instituțiilor naționale și supranaționale. De exemplu, acțiunile de advocacy întreprinse de Transparency International a influențat politicile anticorupție din mai multe țări europene, contribuind la crearea Parchetului European (EPPO), o instituție supranațională de combatere a fraudei și corupției în UE.

În ceea ce privește îmbunătățirile aduse legislației, *Legea 1919 europeană privind accesibilitatea* a fost adoptată în urma activităților de lobby din partea Forumului european al persoanelor cu dizabilități (EDF) și a altor organizații care vizează îmbunătățirea accesibilității în întreaga UE. Legea a stabilit cerințe comune de accesibilitate pentru produse și servicii, cum ar fi bancomate, aparate de bilete, calculatoare, telefoane, televizoare, servicii bancare, comerț electronic și transport. Această lege are ca scop îmbunătățirea accesibilității și incluziunii persoanelor cu dizabilități în întreaga Uniune Europeană.

Un alt exemplu al importanței activității de advocacy în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități, poate fi văzut prin Regulamentul (CE) nr. 1107/2006 al Parlamentului European și al Consiliului, privind drepturile persoanelor cu handicap și ale persoanelor cu mobilitate redusă pe durata călătoriei pe calea aerului. Înainte de adoptarea regulamentului, persoanele cu dizabilități și cu mobilitate redusă se confruntau cu numeroase bariere și discriminare atunci când efectuau călătorii cu avionul. Datorită activităților de lobby întreprinse de mai multe organizații, a fost posibilă adoptarea acestui regulament în iulie 2006.

În cele din urmă, o bună strategie de advocacy poate avea efecte de anvergură la nivel social și comunitar, datorită schimbării paradigmei și viziunii cu privire la problemele abordate. În cazul persoanelor cu dizabilități, de exemplu, advocacy poate duce la creșterea gradului de conștientizare a publicului cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități. Acest lucru poate contribui la reducerea stigmatizării, la creșterea participării active a persoanelor cu dizabilități la evenimente sociale, culturale și politice și la stimularea sentimentului de apartenență în rândul celor care trăiesc cu dizabilități, în cadrul comunităților. Activitățile de abilitare și advocacy pot asigura, de asemenea, o participare mai mare la procesele de luare a deciziilor, consultarea publică, grupurile de lucru și comitetele consultative, sporind și mai mult autonomia și autodeterminarea. În plus, campaniile care încurajează incluziunea persoanelor cu dizabilități la locul de muncă pot îmbunătăți oportunitățile economice pentru cei care trăiesc cu dizabilități și pot contribui, în general, la diversitate și incluziune în societate.

După cum s-a demonstrat prin exemplele de mai sus, o strategie eficientă de advocacy poate duce la schimbări semnificative în multe domenii, în cadrul politicii publice, în cadrul

legislației, în cadrul instituțiilor și în cadrul comunității mai largi, prin promovarea justiției, egalității și a drepturilor omului și aducând un impact pozitiv de lungă durată.

Resurse necesare pentru o strategie de advocacy

Implementarea unei strategii eficiente de advocacy necesită o serie de resurse bine planificate și gestionate. Acestea pot fi împărțite în trei categorii (financiare, umane și materiale) care contribuie împreună la succesul inițiativei.

Resurse financiare

Este esențial să se aloce, în cadrul bugetului general al unei campanii sau inițiative (chiar și de litigii strategice), fonduri exclusiv pentru activități de advocacy. În general, pentru acest tip de activitate, fondurile pot fi utilizate pentru a acoperi o serie de costuri, inclusiv costurile cu personalul, experții și consultanții care vor lucra la inițiativă. În al doilea rând, poate fi necesar, în unele faze, să se suporte costurile de cercetare, studii, rapoarte, analize și anchete. În al treilea rând, pot exista costuri legate de producția de materiale, organizarea de evenimente, închirierea de spații sau publicitate. Prin urmare, planificarea detaliată este esențială pentru a construi o serie de acțiuni și a asigura resursele necesare pentru ca apoi să poată fi realizate.

Planificarea activităților include și căutarea surselor de finanțare. O inițiativă bună trebuie să includă și acest aspect și ar trebui să includă o serie de inițiative specifice menite să strângă fonduri pentru cheltuielile necesare.

Acest lucru ar putea fi realizat prin:

- Granturi și finanțare: de la fundații, organizații neguvernamentale (ONG-uri) și instituții internaționale care sprijină proiecte de advocacy.

- Donații individuale: lansarea de campanii de multifinanțare de tip crowdfunding pentru a obține donații de la persoane și comunități interesate de cauză.

- Evenimente de strângere de fonduri: organizarea de evenimente, cine de gală sau licitații pentru a strânge fonduri.

- Parteneriate cu companii: stabilirea de colaborări cu companii care sunt interesate să susțină cauze sociale și drepturile omului.

Resurse umane

Pe lângă resursele financiare, sunt necesare și resurse umane. Acestea pot fi împărțite în trei categorii diferite:

1. Personal: Aceștia sunt oamenii care vor lucra la campanie; o echipă dedicată, compusă în general din experți în comunicare, relații publice, lobby, legi și politici publice. Personalul va fi responsabil pentru toate activitățile care se vor desfășura și va asigura aderarea la strategia elaborată.

2. Voluntari și activiști: În multe cazuri, campaniile de advocacy pot fi susținute de voluntari și activiști care doresc să participe activ la o mobilizare, sporind impactul mai larg al activităților de advocacy prin mobilizarea lor directă, atât sub formă fizică (distribuție de materiale, participarea la evenimente publice etc.) și în formă virtuală (distribuirea postărilor, semnarea petițiilor etc.). Implicarea voluntarilor și a activiștilor poate face uneori diferența în a vă asigura că strategia dumneavoastră de advocacy își atinge obiectivele.

3. Consultanți și experți: Colaborarea cu consultanți și experți externi poate garanta o contribuție de competențe specializate în domenii cheie ale activității de advocacy pe care este posibil să nu le aveți ca parte a setului de abilități ale echipei dvs. de zi cu zi, precum și creșterea sprijinului și credibilității pentru inițiativa dumneavoastră.

Resurse materiale

În cele din urmă, o strategie bună de advocacy nu poate fi completă fără resurse materiale. Acestea sunt în general:

1. Materiale de comunicare: fluturași, broșuri, videoclipuri, rapoarte, site-uri web și conținut pentru social media.
2. Spații pentru evenimente: acces la săli de conferințe, spații de întâlnire și locuri pentru evenimente publice și ateliere.
3. Tehnologie și echipamente: Calculatoare, software de management al campaniilor, instrumente de producție de conținut multimedia și platforme de management al relațiilor cu suporteri.

Pentru a asigura acest tip de resurse, activitățile de cercetare pot fi combinate cu activități de strângere de fonduri. În special, ele pot fi obținute prin donații de bunuri sau servicii. Aceasta include colaborarea cu diferite tipuri de entități (instituționale și non-instituționale) care pot oferi acces la spații și echipamente și stabilirea de parteneriate cu companii care pot oferi suport logistic și material în schimbul vizibilității și recunoașterii.

Ținând cont de cele spuse până acum strategia dvs. de advocacy trebuie să includă cel puțin trei faze:

1. Planificare și bugetare: Trebuie creat un plan detaliat care să prezinte resursele necesare și un buget realist.
2. Monitorizare și evaluare: Sistemele de monitorizare trebuie implementate pentru a urmări utilizarea resurselor și pentru a evalua eficacitatea activităților de advocacy.
3. Adaptabilitate: Fiți gata să adaptați strategia și distribuția resurselor în funcție de rezultatele obținute și de schimbările din contextul operațional.

Cum identificăm potențiali parteneri

Pentru a asigura succesul strategiei dvs. de advocacy, este esențial să construiți rețele de organizații, mass-media și părți interesate care vor sprijini cauza. Așadar, cum identificăm partenerul potrivit pentru o activitate de advocacy?

În primul rând, este important să definiți rezultatele pe care doriți să le obțineți prin activitatea de advocacy și resursele necesare pentru a le atinge. Acest lucru va duce la identificarea tipurilor de parteneri care ar putea fi cei mai utili. Dacă, de exemplu, inițiativa noastră vizează crearea unor schimbări în jurisdicția locală, poate fi mult mai util să creăm colaborări cu părțile interesate locale, mai degrabă decât cu entități sau persoane care desfășoară activități la nivel național sau internațional. De asemenea, în cazul inițiativelor care vizează schimbarea juridică, poate fi esențial să se implice echipe pro-bono de firme de avocatură, mai degrabă decât alte tipuri de părți interesate fără cunoștințe juridice.

Odată identificate zonele de intervenție și, prin urmare, cele mai relevante potențiale părți interesate colaborative, putem trece la cartografierea acestora (pe care le vom vedea în detaliu în capitolul 6). O hartă a părților interesate vă permite să identificați toate entitățile și persoanele posibile care pot fi afectate de campania de advocacy.

În general, o hartă a părților interesate include: organizații neguvernamentale (ONG-uri), instituții academice, guverne și agenții guvernamentale, mass-media, sectorul privat, influenceri etc.

Acest lucru ar trebui să ne ofere o imagine despre cine și ce este activ în jurul problemei tematice, permițându-ne să identificăm gradul de posibilă implicare strategică a părților interesate și, în consecință, să trecem la cercetarea partenerilor. Ceea ce trebuie subliniat este faptul că, deși

cartografierea părților interesate este una dintre activitățile desfășurate într-o fază preliminară, aceasta trebuie apoi actualizată constant în timp, deoarece pot apărea alți posibili parteneri, fie că sunt asociații, mass-media sau persoane, care sunt relevanți temei în cauză, dar este posibil să nu fi fost incluși în hartă în faza inițială.

Dar cine sunt totuși partenerii adecvați pentru o campanie?

Există o serie de categorii de părți interesate, dar deocamdată ne vom concentra pe două: mass-media și alte părți interesate naționale/internaționale.

Mass-media

Mass-media poate reprezenta un sprijin fundamental în orice campanie de advocacy, deoarece vă permite să ajungeți la un public mai larg și să plasați problema în centrul agendei politice, așa cum este esențial pe baza teoriei legate de stabilirea agendei.

În prima fază a cartografierii, este necesar să se înceapă prin a identifica ziare, reviste, canale TV și radio, bloguri și platforme online care acoperă probleme relevante pentru cauza dumneavoastră. Identificați, de asemenea, orice jurnaliști cheie care să urmărească problema pe care se va concentra campania.

Este esențial ca această cartografiere să țină cont de faptul că mediile care sunt identificate corespund țintei și permit campaniei să-și atingă scopul. Prin urmare, nu este o întrebare de natură cantitativă, ci una calitativă.

Ulterior, puteți trece la contactarea jurnaliștilor și editorilor identificați, atât acolo unde există relații preexistente, cât și prin crearea de relații noi.

Alte părți interesate naționale/internaționale

Pot exista entități care lucrează deja pe subiectul campaniei noastre și au interese legate de cauză. Și în acest caz, este utilă profilarea entităților de acest tip, cu experiență și succes documentate, în acest caz prin networking care include și participarea la forumuri, conferințe, ateliere. De fapt, de oriunde este posibil să vă întâlniți și să evaluați potențialele colaborări. Iar de acolo puteți continua către contactare.

Aceste organizații pot fi atât naționale, cât și internaționale. De altfel, chiar și în cazul campaniilor naționale, colaborarea cu entități străine poate juca un rol strategic, în anumite dispute fiind chiar abordate și chiar câștigate.

Pentru a decide dacă se inițiază o colaborare, există o serie de aspecte care trebuie luate în considerare, pentru a evita obstacolele previzibile pe parcursul unei campanii. Să le privim pe scurt:

1. Alinierea obiectivelor: Asigurați-vă că potențialii parteneri împărtășesc aceleași **obiective** și **valori** ca și campania.
2. Capacitate și resurse: trebuie să se asigure capacitatea partenerului de a contribui la resurse (umane mai degrabă decât economice), iar competențele și rețelele de contact trebuie evaluate.
3. Reputație și credibilitate: Este esențial să se efectueze verificări asupra reputației și credibilității partenerului în sector și cu publicul țintă.
4. Experiență anterioară: Ar trebui examinată și munca depusă în trecut de partener în activități similare de advocacy.

Este esențial să ne amintim că a avea parteneri poate fi o valoare adăugată fundamentală pentru o campanie, dar numai atunci când acești parteneri aduc în prim-plan capacități și abilități unice sau relativ unice.

După identificarea partenerilor, este necesar să se construiască relații și să se negocieze cum vor funcționa colaborările. Acesta este un pas pentru care este util să se acorde timp adecvat.

Cu cât este mai mare numărul de potențiali parteneri implicați - cu atât mai mult timp și efort vor fi necesare pentru a găsi o modalitate de lucru care să se potrivească tuturor. Astfel, va fi necesar să se organizeze întâlniri pentru a discuta potențiale colaborări și a defini rolurile și responsabilitățile. Aceste întâlniri ar trebui să abordeze dacă ar trebui puse în aplicare acorduri oficiale (de ex., memorandum de înțelegere) care să sublinieze în mod clar obiectivele comune, contribuțiile așteptate și metodele de colaborare. În cazul în care există date sensibile care vor fi colectate (de exemplu, adrese de e-mail în urma semnării unei petiții), ar trebui să existe un acord cu privire la modul în care acestea vor fi gestionate. Va fi necesar să se mențină o comunicare continuă și deschisă pentru a se asigura că colaborarea este eficientă și aliniată cu obiectivele campaniei.

Campaniile pot dura multe luni - chiar și ani uneori - așa că va fi util să monitorizați progresul colaborării prin obținerea de feedback periodic de la parteneri și evaluarea eficienței colaborării în sine. Important este că toată lumea ar trebui să fie pregătită să-și adapteze strategia pe baza acestui feedback și a oricăror modificări relevante în contextul campaniei.

În concluzie, identificarea și colaborarea cu partenerii potriviți necesită o abordare sistematică și strategică. Prin definirea clară a obiectivelor, cartografierea părților interesate, evaluarea potențialilor parteneri și construirea de relații solide, putem maximiza impactul activităților noastre de advocacy și putem obține rezultate semnificative.

Cum oferim vizibilitate cauzei: strategii în timpul și după acțiunile juridice

Pentru a încheia acest capitol, să vedem ce strategii pot fi folosite pentru a da vizibilitate cazului pe parcursul campaniei noastre. După cum am menționat, litigiile strategice sunt un instrument puternic pentru a promova schimbările sociale și politice, dar impactul unui proces în aceste cazuri nu se limitează la rezultatul obținut într-o sală de judecată. Pentru a asigura un efect de durată, este esențial să se maximizeze vizibilitatea cazului atât în timpul procesului, cât și după finalizarea procedurilor. Comunicarea strategică joacă un rol crucial în creșterea nivelului de conștientizare al publicului, mobilizarea sprijinului și influențarea dezbaterii publice. Iată câteva strategii cheie pentru a vă asigura că obțineți și mențineți pentru cauză atenția pe care o merită.

1. Construiți o narațiune antrenantă

În primul rând, în jurul cazului trebuie construit o narațiune clară și captivantă. Narațiunea trebuie să fie accesibilă publicului larg, evitând aspecte tehnice juridice complexe și să facă apel la valorile subiacente relevante. Este esențial să identificăm temele centrale ale cazului și să le conectăm la probleme de interes public mai larg, cum ar fi drepturile omului, justiția socială sau transparența guvernamentală. Crearea unei povești umane care evidențiază experiențele personale ale celor implicați direct în caz poate ajuta la generarea empatiei, conexiunii și interesului.

2. Folosiți mediile tradiționale și digitale

Interacțiunea cu mass-media este esențială pentru a amplifica acoperirea cazului. Scrierea comunicatelor de presă și stabilirea de relații cu jurnaliștii care acoperă probleme conexe pot ajuta la asigurarea unei acoperiri media regulate. De asemenea, este important să folosiți media digitală, cum ar fi blogurile, rețelele sociale și podcasturile, pentru a ajunge la un public mai larg și mai divers. Crearea de conținut multimedia, cum ar fi videoclipuri sau infografice, poate ajuta la explicarea mai bună a cazului și la menținerea acestuia relevant în timp.

3. Creați parteneriate cu organizații de suport

Organizațiile societății civile, grupurile de activiști și ONG-urile pot fi aliați valoroși în creșterea profilului cazului. Aceste grupuri pot oferi platforme de comunicare, pot promova campanii de conștientizare și își pot mobiliza membrii și publicul pentru a susține cauza. Este

important să se stabilească parteneriate strategice cu aceste organizații încă de la început pentru a crea o rețea de sprijin care să poată acționa ca o portavoce.

4. Mobilizați publicul prin campanii de conștientizare

Campaniile de conștientizare bine concepute pot crește presiunea publică și pot influența luarea deciziilor. Instrumente precum petițiile online, demonstrațiile publice, evenimentele de conștientizare și conferințele de presă pot implica publicul și menține atenția asupra cazului. Scopul este de a crea o mișcare de bază care să susțină cauza dincolo de contextul legal imediat.

5. Asigurați o amintire durabilă a cazului

Trebuie să ne amintim că o modificare legislativă realizată datorită campaniei noastre nu este o realizare care va dura neapărat pentru totdeauna. Acest lucru este valabil mai ales în ceea ce privește problemele mai controversate sau cele care privesc aspecte care sunt afectate de polarizare sau abordări ideologice puternice. Victoriile pot fi, de asemenea, anulate. Legea poate fi schimbată la loc. Există întotdeauna riscul ca la un moment dat să existe o încercare de a inversa progresul făcut. Prin urmare, este important să continuăm să spunem povestea cazului, prin articole, cărți, documentare și alte mijloace de comunicare. Crearea de resurse educaționale, cum ar fi ghiduri și rapoarte, poate ajuta la menținerea cazului relevant pentru firmele de avocatură, cercetători și viitorii activiști. În plus, comemorarea unor aniversări semnificative ale realizărilor prin evenimente publice sau campanii pe rețelele sociale poate ajuta la menținerea vie a cazului în conștiința publică și la a reaminti publicului importanța luptei.

6. Evaluați și documentați impactul

În cele din urmă, este esențial să se evalueze și să documenteze impactul cazului pe termen lung. Colectarea de date, feedback și mărturii poate ajuta la măsurarea modului în care cazul a influențat politicile, practicile sau conștientizarea socială. Aceste rezultate pot fi apoi utilizate pentru a ghida viitoarele acțiuni juridice strategice și pentru a demonstra importanța cazului ca exemplu de schimbare pozitivă.

Acestea sunt câteva dintre strategiile care, dacă sunt implementate, pot asigura vizibilitate de durată pentru un caz strategic de litigiu, maximizând nu doar impactul imediat, ci și pe termen lung. Cheia este de a combina comunicarea publică puternică cu angajamentul continuu, transformând un singur caz legal într-un catalizator al schimbării sociale.

Un model general al scopurilor și obiectivelor strategiei de advocacy

Să începem cu Design Thinking

Atunci când promovăm o campanie de advocacy, este esențial să folosim instrumente care ne pot ajuta să o facem eficientă și, sperăm, de succes.

Din acest punct de vedere, este fundamental să urmărim o abordare centrată pe oameni: Design Thinking.

Campaniile de advocacy urmăresc să influențeze opiniile, comportamentele și politicile publice. Pentru a atinge aceste obiective este esențial să înțelegem profund nevoile, motivațiile și provocările indivizilor sau comunităților pe care doriți să le implicați și să le mobilizați.

Din acest punct de vedere, Design Thinking s-a impus de-a lungul timpului ca o abordare inovatoare a rezolvării problemelor și a devenit una dintre cele mai eficiente metodologii de dezvoltare a produselor, serviciilor și strategiilor axate pe nevoile utilizatorilor.

Născut inițial în contextul designului, a fost adoptat ulterior în diverse sectoare, de la IT la marketing, la management, datorită capacității sale de a stimula inovația printr-un proces iterativ și centrat pe om. Design Thinking se bazează pe trei principii fundamentale: *empatie, experimentare și iterație*.

1. Empatie și înțelegerea profundă a părților interesate

Design Thinking începe cu o fază meticuloasă de cercetare și observație, în timpul căreia sunt explorate experiențele, nevoile și emoțiile părților interesate implicate, cum ar fi grupurile de interese, factorii de decizie, mass-media și publicul larg. Această abordare empatică permite promotorilor campaniei de advocacy să construiască un mesaj mai relevant și mai autentic, care rezonază cu adevărat cu oamenii și stimulează schimbarea dorită.

2. Experimentarea cu soluții inovatoare și creative

Campaniile de advocacy abordează adesea probleme complexe și multifactoriale, care necesită abordări creative pentru a depăși obstacolele culturale, sociale sau politice. Design Thinking promovează imaginarea unor soluții multiple, încurajând echipele să exploreze noi idei, formate și canale de comunicare, încurajând inovația în crearea de conținut, tactici de mobilizare și strategii de persuasiune.

3. Iterație și adaptabilitate

O campanie de advocacy trebuie adesea să se adapteze rapid la schimbările din contextul social, politic sau media. Design Thinking pune accent pe prototipare rapidă și testarea ideilor (și eliminarea rapidă a abordărilor care nu funcționează) prin feedback constant, permițând organizatorilor să interacționeze continuu și să îmbunătățească mesajele, strategiile și instrumentele utilizate. Această abordare flexibilă asigură că campania rămâne eficientă și relevantă, chiar și într-un context în schimbare.

Pe lângă aceste trei principii, utilizarea Design Thinking în proiectarea unei campanii de advocacy poate fi importantă și pentru:

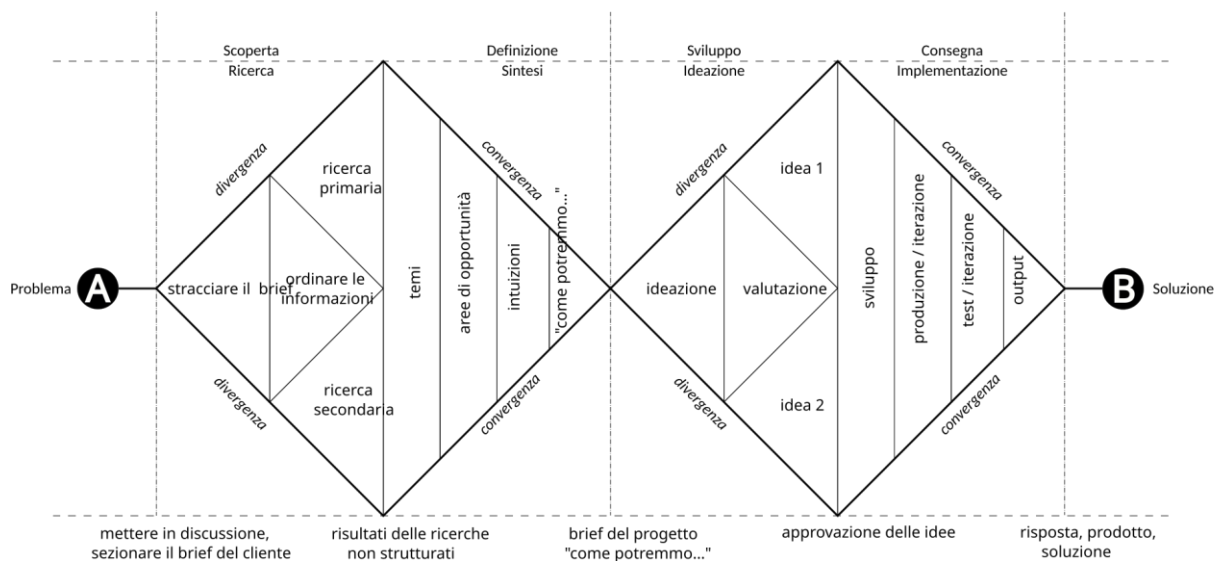
1. Asigurarea angajamentului și colaborării interdisciplinare: Design Thinking încurajează colaborarea între diferite echipe și co-crearea cu beneficiarii finali ai campaniei, cum ar fi membrii comunității sau grupurile de interes. Această colaborare poate duce la o înțelegere mai profundă a problemelor și la o mai mare legitimitate și acceptare a soluțiilor propuse. În plus, implicarea directă a părților interesate în proiectarea campaniei le poate consolida sentimentul de proprietate și angajamentul față de cauză.

2. Puneți accent pe impact și eficacitate: campaniile de advocacy sunt orientate spre schimbarea socială, iar Design Thinking ajută la menținerea concentrării asupra rezultatelor și impactului. Prin procesul de definire a problemei, ideare, prototipare și testare, puteți dezvolta strategii care nu numai că ridică gradul de conștientizare, ci și conduc la acțiuni concrete și măsurabile. Acest lucru crește probabilitatea ca campania să își atingă obiectivele de schimbare de comportament sau a politicii.

3. Construiți narațiuni persuasive: O campanie de advocacy de succes necesită narațiuni puternice care captează atenția, implică emoțional și motivează acțiunea. Design Thinking ajută la construirea acestor narațiuni prin centrarea discursului pe experiențele și poveștile persoanelor implicate, creând conexiuni emoționale autentice și captivante care fac mesajul mai convingător și mai memorabil.

În Design Thinking există mai multe abordări și modele, fiecare cu propriile caracteristici, dar toate bazate pe principiile comune discutate până acum. Dintre aceste abordări, cele mai utilizate la nivel global sunt cele ale școlii Stanford și Double Diamond, considerate standarde pentru echilibrul lor între structură și flexibilitate, care le permite să fie adaptate la diverse contexte și sectoare.

În acest caz specific vom folosi abordarea Double Diamond.

Double Diamond este un model care reprezintă vizual procesul de Design Thinking și oferă o structură clară pentru a ghida echipa prin diferitele etape de dezvoltare. Dezvoltat de British Design Council în 2005, Double Diamond este format din două diamante consecutive care reprezintă etapele de „divergență” și „convergență”, care constituie fazele unei strategii de advocacy.

În prima etapă a divergenței, accentul este pus pe explorarea problemei: culegerea de informații, observarea utilizatorilor și înțelegerea nevoilor acestora, pentru a obține o înțelegere largă și completă a situației. Această etapă culminează cu etapa de convergență, în care informațiile adunate sunt sintetizate pentru a defini clar problema de rezolvat.

Al doilea diamant reprezintă din nou un ciclu de divergență și convergență, dar de data aceasta este orientat spre soluție. În această etapă, echipele de proiectare generează o gamă largă de idei creative (divergență), care sunt apoi evaluate, rafinate și selectate pentru a dezvolta una sau mai multe soluții promițătoare (convergență). Double Diamond nu este un proces liniar, ci un model care subliniază necesitatea de a explora pe scară largă înainte de a restrânge domeniul soluțiilor, reflectând abordarea iterativă și experimentală a Design Thinking. Această metodologie s-a dovedit deosebit de utilă în contexte complexe și incerte, în care soluțiile standardizate nu reușesc adesea să surprindă nuanțele nevoilor umane și dinamica socială în evoluție.

Prin această utilizare a Design Thinking și a abordării Double Diamond, este posibil să se construiască o campanie de advocacy care să țină cont de complexitatea subiectului care va fi abordat, de liniile de acțiune care pot fi urmate și de cele care mai bine sunt evitate (și pentru că este posibil să fi fost deja urmărite), posibilele părți interesate active pe tema cazului, narațiunile existente etc.

Construirea coaliției și cartografierea părților interesate

Construirea coaliției este unul dintre elementele cheie pentru o campanie de advocacy eficientă în contextul litigiilor strategice. Construirea unei coaliții puternice și coerente vă permite

să amplificați vocea individului și să creșteți impactul campaniei. Așa cum am văzut și în capitolul 5, o coaliție poate include o gamă largă de actori: organizații neguvernamentale (ONG-uri), asociații comerciale, grupuri de interese, avocați, cercetători, academicieni și indivizi motivați de cauză.

Primul pas de urmat în construirea unei coaliții este de a cartografia părțile interesate. Aceasta este cu siguranță, de asemenea, una dintre primele faze care vor fi implementate în urma modelului Double Diamond (apoi, prin actualizarea constantă a acestei hărți, atât în faza de proiectare a campaniei, cât și atunci când este activă).

Cartografierea părților interesate este o componentă esențială a oricărei activități de advocacy eficiente. Vă permite să navigați în contexte complexe, să direcționați resursele strategice și să maximizați impactul inițiativei. Prin analiza atentă a părților interesate și prin strategiile de implicare vizate, este posibil să se construiască sprijinul necesar, să diminueze opoziția și, în final, să promovăm schimbările sociale și politice dorite.

Cartografierea părților interesate implică, în general, mai multe etape: identificarea părților interesate, pentru a determina cine sunt actorii relevanți care au un interes sau pot fi influențați de inițiativa de advocacy; analiza ulterioară a părților interesate pentru a evalua gradul de influență, nivelul de interes și, prin urmare, cine ar putea susține activ inițiativa, cine s-ar putea opune acesteia și cine poate rămâne neutru; Clasificarea părților interesate printr-o matrice cu patru cadrane pe baza nivelului lor de influență (ridicat sau scăzut) și interes (ridicat sau scăzut). Acest lucru ajută la definirea priorităților și la dezvoltarea strategiilor de implicare țintite; pe baza analizei și clasificării, se definesc strategiile de implicare. De exemplu, părțile interesate cu influență ridicată și un interes ridicat trebuie să fie strâns implicate și informate, în timp ce cei cu un interes scăzut și o influență scăzută pot necesita doar actualizări periodice.

Pe scurt, în contextul unei activități de advocacy, cartografierea părților interesate poate fi utilă, deoarece oferă o viziune clară a cine sunt principalii actori implicați în contextul cauzei, permițând o mai bună înțelegere a dinamicii puterii și potențialilor aliați și adversari; definiți prioritățile strategice, de exemplu, hotărând concentrarea energiilor asupra unui grup mic de părți interesate cu influență și interes ridicate, mai degrabă decât să distribuiți resursele pe un număr excesiv de subiecți cu un impact limitat; dezvoltați strategii de implicare țintite prin a decide ce mesaje și canale de comunicare să se utilizeze pentru fiecare grup, crescând probabilitatea obținerii sprijinului lor sau cel puțin să obțineți reducerea opoziției; anticipați și gestionați reacțiile prin pregătirea răspunsurilor adecvate și atenuarea riscurilor, de asemenea, prin întâlniri proactive, dialog deschis sau acțiuni care vizează schimbarea percepțiilor greșite; creați alianțe strategice prin identificarea potențialilor aliați și parteneri care pot oferi sprijin, resurse și vizibilitate suplimentară; monitorizați progresul și adaptarea strategiilor prin monitorizarea schimbărilor în poziția sau influența părților interesate pe tot parcursul ciclului de acțiune, adaptând strategiile în consecință; creșteți legitimitatea și consensul, consolidând totodată credibilitatea și transparența advocacy.

Revenind la formarea coaliției, mai sunt și alți pași importanți de urmat:

1. Definiți obiectivele comune: o coaliție este la fel de puternică precum acordul cu privire la obiectivele comune. Obiectivele trebuie să fie clare, măsurabile și împărtășite de toți membrii coaliției. Organizați sesiuni de brainstorming sau ateliere pentru a discuta și a conveni asupra acestor obiective. Este util să folosiți instrumente de facilitare precum „Teoria schimbării” pentru a vizualiza calea către schimbarea dorită.

2. Stabiliți roluri și responsabilități: fiecare membru al coaliției ar trebui să aibă un rol bine definit, care să reflecte abilitățile și resursele sale unice. Instrumentele de management de proiect, cum ar fi diagrama RACI (Responsabil, Aprobare, Consultare, Informare) pot fi utilizate pentru a distribui responsabilitățile și pentru a se asigura că toate domeniile critice sunt acoperite.

3. Creați mecanisme de comunicare eficiente: o bună comunicare internă este esențială pentru a menține coeziunea coaliției. Platformele de colaborare precum Slack, Microsoft Teams sau Asana pot fi folosite pentru a menține membrii actualizați și implicați. vor fi esențiale întâlnirile periodice, atât în persoană, cât și online, pentru a discuta progresele, provocările și ajustările necesare.

4. Construiți relații de încredere: Investiți timp în construirea unor relații personale și profesionale puternice între membri, prin organizarea de întâlniri sociale, exerciții de team building sau pur și simplu alocând timp pentru a cunoaște mai bine oamenii cu care lucrați.

Fazele și durata unei campanii

Durata unei campanii strategice de advocacy pentru litigii poate varia foarte mult în funcție de obiectivele stabilite, contextul juridic și politic și resursele disponibile. Cu toate acestea, este esențial să se definească un calendar clar pentru a ne asigura menținerea impulsului necesar al campaniei și atingerea obiectivelor în timp util.

În urma fazelor prevăzute în Double Diamond (dar și în alte modele referitoare la Design Thinking) este posibil să se identifice diferite acțiuni și, pentru fiecare dintre aceste acțiuni, un interval de timp (în acest caz dezvoltat pe o perioadă de 12 luni).

1. Pregătire și planificare (1-3 luni). Această fază include cartografierea părților interesate, faza de cercetare premergătoare pentru a investiga în profunzime tema de care ne vom ocupa, construirea coaliției, colectarea resurselor (umane, financiare, tehnologice) și definirea obiectivelor.

2. Dezvoltarea strategiei și lansarea campaniei (3-6 luni). A doua fază poate include crearea de mesaje cheie, lansarea campaniei publice, interacțiunea cu mass-media și promovarea activităților.

3. Implementare (6-12 luni). Aceasta este faza în care faza operațională este la cel mai înalt nivel, cu acțiuni juridice concrete, mobilizarea susținătorilor, evenimente de conștientizare și activități de lobby.

4. Evaluare intermediară și adaptare (6 luni). Este esențial în fiecare campanie și inițiativă să se prevadă obiective (vom intra în detaliu mai târziu) și o evaluare periodică a progresului realizat, inclusiv pentru a implementa eventualele ajustări sau adaptări ale strategiilor și tacticilor, pe baza feedback-ului și a rezultatelor obținute.

5. Consolidare și închidere (6-12 luni). În ultimele luni de lucru, succesele vor fi consolidate, iar implementarea hotărârilor judecătorești și schimbările de politică ulterioare vor fi asigurate.

După cum s-a menționat, o campanie de advocacy poate avea și durate diferite în raport cu factorii deja ilustrați, dar aceste diferite faze rămân neschimbate. Ceea ce se poate schimba este punctul 4, care ar putea include, în cazul campaniilor cu o durată mai mare de 12 luni, chiar mai multe evaluări intermediare.

Evaluarea campaniei: metode și instrumente

Fiecare inițiativă de advocacy trebuie să aibă obiective clare și măsurabile, sau, pe scurt, SMART. SMART înseamnă Specific, Măsurabil, Realizabil, Relevant și Limitat de timp (*Specific, Measurable, Achievable, Relevant, Time-Bound*). Un obiectiv specific descrie în mod clar ceea ce doriți să realizați, în timp ce un obiectiv măsurabil vă permite să vă cuantificați progresul. Un obiectiv realizabil este realist și posibil de atins cu resursele disponibile, iar un obiectiv relevant este aliniat cu prioritățile personale sau de afaceri. În cele din urmă, un obiectiv limitat de timp are un termen limită definit, care ajută la menținerea motivației și se asigură că eforturile sunt orientate către succes într-un interval de timp specific. Folosirea metodei SMART ajută ca obiectivele să devină mai concrete, urmăribile și realizabile.

Numai prin stabilirea obiectivelor în acest fel puteți continua cu o evaluare a campaniei pentru a înțelege ce a funcționat, ce nu a funcționat și cum să vă îmbunătățiți în viitor. Această evaluare, așa cum s-a văzut în paragraful anterior, este utilă și în fazele intermediare ale campaniei, stabilindu-se de la început obiective intermediare, pe lângă obiectivele finale.

Pe lângă obiective, metodele de evaluare trebuie să fie integrate încă de la început în campanie, cu indicatori clari și măsurabili.

În acest sens, există diferite tipuri de metode de evaluare, care se pot adapta la nevoile specifice ale unei campanii și pot fi utilizate în comun sau chiar independent unele de altele.

- Monitorizare și evaluare (M&E): folosește o combinație de evaluare formativă (în timpul campaniei) și evaluare sumativă (la sfârșitul campaniei) pentru a colecta date cantitative și calitative privind progresul în atingerea obiectivelor.
- Analiza media: monitorizează acoperirea media a campaniei folosind instrumente de analiză media pentru a evalua vizibilitatea și impactul mesajului.
- Sondajele și feedbackul părților interesate: colectați feedback de la membrii coaliției, parteneri și susținători pentru a înțelege percepția și impactul campaniei.
- Indicatori cheie de performanță (KPI): definiți KPI-uri specifici pentru a măsura eficacitatea activităților de advocacy, cum ar fi numărul de politici influențate, numărul de evenimente organizate, acoperirea media obținută și creșterea sprijinului public.

Există diferite instrumente de evaluare disponibile pentru această activitate:

- Platforme de M&E precum KoBoToolbox sau Qualtrics pentru a colecta și analiza date.
- Google Analytics și Social Media Insights pentru a monitoriza impactul campaniilor online.
- Survey Monkey sau alte instrumente de sondaj online pentru a colecta feedback de la susținători și părți interesate.
-

Concluzie

Advocacy în contextul litigiilor strategice necesită o planificare atentă și utilizarea strategică a resurselor disponibile. Construirea unei coaliții eficiente, obținerea resurselor necesare, definirea unui calendar realist și adoptarea unor metode adecvate de evaluare sunt pași esențiali pentru succes. Planificarea atentă a fiecărei etape, păstrând în același timp flexibilitatea de adaptare la circumstanțele în schimbare, este cheia pentru atingerea obiectivelor dorite și generarea unui impact de durată.